

[Racio-mont; društvo za reviziju]

“JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE” PODGORICA

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI ZA GODINU KOJA SE
ZAVRŠAVA SA 31.12.2023 GODINE

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

-Za vlasnike "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI – FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

Pozitivno mišljenje

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja preduzeća "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA (u daljem nastavku preduzeće), koji obuhvataju iskaz o finansijskoj poziciji na dan 31.12.2023 godine, iskaz o ukupnom rezultatu za godinu koja se završava na dan 31.12.2023 godine, napomene uz finansijske iskaze i izvještaj menadžmenta.

Po našem mišljenju, finansijski izvještaji daju objektivni i fer prikaz po svim materijalno značajnim aspektima finansijske pozicije "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA na dan 31.12.2023 godine, njene finansijske uspješnosti i napomena uz finansijske iskaze za godinu koja se završava 31.12.2023 godine u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (IFRS) i Međunarodnim računovodstvenim standardima (IAS).

Osnova za mišljenje

Reviziju smo izvršili u skladu sa Međunarodnim standardima revizije (ISA), naše odgovornosti u skladu sa standardima (ISA) su detaljno opisane u odjeljku izvještaja koji je naslovljen Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvještaja, Mi smo nezavisni u odnosu na preduzeće "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA u skladu sa etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izvještaja u Crnoj Gori, i ispunili smo druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i adekvatni da nam pruže osnovu za naše mišljenje.

Ključna revizorska pitanja

Ključna revizorska pitanja su, po našem profesionalnom prosuđivanju, bila od najvećeg značaja u našoj reviziji finansijskih izvještaja za tekući period. Ova pitanja su razmatrana u kontekstu revizije finansijskih izvještaja u cjelini i u formiranju našeg mišljenja o njima, i mi nismo iznijeli izdvojeno mišljenje o ovim pitanjima. Pored pitanja koja su opisana u odjeljku Osnova za mišljenje odredili smo da su najbitnija sledeća pitanja bila od najvećeg značaja za reviziju finansijskih izvještaja:

Posebna pažnja je bila posvećena reviziji pozicije potraživanja i njihove prezentacije i na osnovu adekvatne dokumentacije smo se uvjerali u pravilnu prezentaciju ove pozicije, za koju postoje uredno ovjerene konfirmacije i ostala prateća dokumentacija, kojom se potvrđuje nastanak i postojanje potraživanja na dan 31.12.2023 godine.

Posebna pažnja je bila posvećena reviziji pozicije obaveze iz poslovanja i njihove prezentacije i na osnovu adekvatne dokumentacije smo se uvjerali u pravilnu prezentaciju ove pozicije, za koju postoje uredno ovjerene konfirmacije i ostala prateća dokumentacija, kojom se potvrđuje nastanak i postojanje obaveza na dan 31.12.2023 godine.

Odgovornost rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje

Rukovodstvo je odgovorno za pripremu finansijskih iskaza koji pružaju istinit i objektivni prikaz u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i za druge finansijske izvještaje u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima Crne Gore, kao i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške. Pri sastavljanju finansijskih izvještaja, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti preduzeća "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA da nastavi poslovanje u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi pitanja koja se odnose na stalnost poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira preduzeće ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi. Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja preduzeća.

Odgovornost revizora za reviziju finansijskih izvještaja

Naš cilj je sticanje uvjerenja u razumnoj mjeri o tome da li finansijski izvještaji uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške. Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjerenja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajne prikaze ako takvi iskazi postoje, iako je revizija pravilno planirana i sprovedena. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usled kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ako je razumno očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih finansijskih izvještaja.

Kao dio revizije u skladu sa ISA standardima, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Isto tako, mi:

- Vršimo identifikaciju i procjenu rizika od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške; osmišljavanje i obavljanje revizijskih postupaka koji su prikladni za te rizike; i pribavljanje dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat kriminalne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale usled greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilazanje interne kontrole.
- Stičemo razumevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti sistema interne kontrole entiteta.
- Vršimo procjenu primenjenih računovodstvenih politika i u kojoj meri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, da li postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti entiteta da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u svom izvještaju skrenemo pažnju na povezano objelodanjivanje u finansijskim izvještajima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo svoje mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima prikupljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da entitet prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.

- Vršimo procjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih izvještaja, uključujući obelodanjivanja, i da li su u finansijskim izvještajima prikazane osnovne transakcije i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

Saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući sve značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom revizije. Takođe, dostavljamo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da smo usklađeni sa relevantnim etičkim zahtevima u pogledu nezavisnosti i da ćemo ih obavijestiti o svim odnosima i ostalim pitanjima za koja može razumno da se pretpostavi da utiču na našu nezavisnost, i gdje je to moguće, o povezanim mjerama zaštite.

Od pitanja koja su saopštena licima ovlašćenim za upravljanje, mi određujemo koja pitanja su bila od najveće važnosti u reviziji finansijskih izvještaja za tekući period i stoga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ova pitanja u izvještaju revizora, osim ako zakon ili regulativa isključuje javno obelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno retkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izvještaj revizora, zato što je razumno očekivati da negativne posledice budu veće nego koristi od takve komunikacije.

Ostali regulatorni zahtjevi

Preduzeće je sastavilo izvještaj menadžmenta u skladu sa Zakonom o računovodstvu SI.CG 145/21 i 152/22 i sadrži sve neophodne zakonom propisane elemente i sastavljen je uz dužnu profesionalnu pažnju. Revizori su izvršili reviziju istog i nijesu otkrili pogrešne materijalno značajne prikaze.

Izvještaj menadžmenta je usklađen u skladu sa finansijskim izvještajima za 2023 godinu i kao takav polazna osnova i predviđanja i projekcija služi prethodni poslovni period. Revizor ne može ocjenjivati tačnost projekcije, ali konstatuje da je ista sastavljena uvažavajući poslovne aspekte realnog planiranja.

Revizor je izvršio reviziju finansijskih izvještaja i nije primijetio materijalno pogrešne prikaze u tekućem periodu finansijskih izvještaja.

Racio-Mont doo; društvo za reviziju

Mladen Rakočević - Ovlašćeni revizor

Predrag Rakočević – Ovlašćeni revizor
(partner u angažovanju)

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore

Podgorica

Br:.....

Datum:..... 2024 godine

Predmet: Izjava revizoru

Ugovorom o vršenju revizije finansijskih iskaza **Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore** za period od 01.01.2023 do 31.12.2023 godine utvrđena je obaveza naručioca revizije da revizoru u pismenoj formi potvrdi date izjave koje je revizor zahtijevao u postupku revizije.

Shodno prednjem potvrđujemo date izjave na zahtjev ovlašćenog revizora Rakočević Predraga i Rakočević Mladena („Racio Mont“ DOO Kolašin):

1. Svjesno prihvatamo odgovornost za finansijske iskaze sastavljene i objavljene za izvještajni period od 01.01.2023 do 31.12.2023 godine koji su bili predmet revizije,
2. Sve poslovne transakcije u izvještajnom periodu su dokumentovane, odnosno za svaku poslovnu transakciju formirana je odgovarajuća dokumentacija, odnosno ne postoje poslovne transakcije za koje nije formirana odgovarajuća dokumentacija,
3. Sva poslovna dokumentacija za izvještajni period je registrovana u računovodstvu naručioca revizije,
4. Rukovodstvo i lica koja imaju značajnu ulogu u računovodstvenom sistemu i sistemu internih kontrola, ili lica koja mogu imati materijalno značajan uticaj na računovodstvene izvještaje, nijesu bila uključena u nezakonite radnje u pripremanju i objavljivanju finansijskih iskaza koji su bili predmet revizije ili druge prevarne radnje.
5. Revizoru smo u postupku revizije stavili na raspolaganje sve poslovne evidencije i potkrepljujuću dokumentaciju i sve zapisnike inspekcijских organa i organa upravljanja,
6. U računovodstvenim izvještajima nema materijalno značajnih pogrešnih iskazivanja ili propusta;
7. Nije bilo neusklađenosti sa zahtjevima zakonodavnih i izvršnih organa koji bi, u slučaju njihovog nepoštovanja, mogle imati materijalno značajne efekte na računovodstvene izvještaje;
8. Ne planiramo da napustimo sadašnju osnovnu djelatnost.
9. Smatramo da su značajne postavke korišćene za izradu računovodstvenih procjena osnovane i dosledne.

RUKOVODILAC RAČUNOVODSTVA:

Dijana Šepanović Bosković

IZVRŠNI DIREKTOR:

Mladen Rakočević

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI /BILANS STANJA/

na dan 31.12.2023. godine

Broj iskaza

119962/2023

Popunjava pravno lice	
Matični broj: 02039460	Šifra djelatnosti: 9104
Popunjava: Ljiljana Šćepanović Bošković	
Naziv: "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA	
Sjedište: RADOMIRA IVANOVIĆA BR. 2 , PODGORICA, CRNA GORA	

Grupa	Pozicija	Red. broj	Napomena	Tekuca godina	Prethodna godina - krajnje stanje	Prethodna godina - početno stanje
1	2	3	4	5	6	7
	A K T I V A					
00	A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	001				
	B. STALNA IMOVINA (003+008+016)	002		3749753	3809906	
01	I. NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	003		40194	49184	
010	1. Ulaganja u razvoj	004				
011 i 014	2. Koncesije, patenti, licence i slična prava i ostala nematerijalna ulaganja	005		40194	49184	
012	3. Goodwill	006				
016 i 015	4. Avansi za nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi	007				
	II. NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (009+010+011+015)	008		3709559	3760722	
020 i 022	1. Zemljište i objekti	009		2746585	2785829	
023	2. Postrojenja i oprema	010		932659	945615	
	3. Ostala ugrađena oprema, alati i oprema (012+013+014)	011		29278	29278	
024	3.1. Investicione nekretnine	012				
021 i 025	3.2. Biološka sredstva	013				
026 i 029	3.3. Ostala nepomenuta materijalna stalna sredstva	014		29278	29278	
028 i 027	4. Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva i nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva u pripremi	015		1037		
	III DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROČNA POTRAŽIVANJA (017 do 023)	016				

030, 039 (dio)	1. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	017				
033 (dio ,039 (dio)	2. Dugoročni krediti matičnom i zavisnim pravnim licima	018				
031 (dio ,032 (dio ,039 (dio)	3. Učešća u kapitalu kod pravnih lica (sem zavisnih pravnih lica)	019				
033 (dio ,039 (dio)	4. Dugoročni krediti pravnim licima kod kojih postoji učešće u kapitalu (sem zavisnih pravnih lica)	020				
031 (dio ,032 (dio)	5. Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća	021				
032 (dio ,034,0 35,036, 039 (dio)	6. Dugoročna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrijednosti)	022				
038,03 9(dio)	7. Ostali dugoročni finansijski plasmani i potraživanja	023				
288	C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	024				
	D. OBRTNA SREDSTVA (026+031+039+043+044)	025		515260	794108	
	I. ZALIHE (027 do 030)	026		62424	74208	
10	1. Zalihe materijala (materijal za izradu, rezervni delovi, sitan inventar i auto gume)	027				
11	2. Nedovršena proizvodnja	028				
12 i 13	3. Gotovi proizvodi i roba	029		59896	69916	
15	4. Dati avansi	030		2528	4292	
	II. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA (032 do 035)	031		127736	140451	
202,20 3,209 (dio)	1. Potraživanja od kupaca	032		96509	107324	
200,20 9(dio)	2. Potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	033				
201,20 9(dio)	3. Potraživanja od ostalih povezanih lica	034				
	4. Ostala potraživanja (036+037+038)	035		31227	33127	
223	4.1. Potraživanja za više plaćen porez na dobit	036			24991	

27	4.2. Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	037			2512	
21, 22 ,osim 223	4.3. Ostala nepomenuta potraživanja	038		31227	5624	
	III. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (040 do 042)	039				
236 (dio)	1. Učešće u kapitalu zavisnih pravnih lica namijenjeno trgovanju	040				
237	2. Otkupljene sopstvene akcije i otkupljeni sopstveni udjeli	041				
23 osim 236 (dio) i osim 237	3. Ostali kratkoročni finansijski plasmani	042				
24	IV. GOTOVINA NA RAČUNIMA I U BLAGAJNI	043		325100	579449	
04	V. STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	044				
28 osim 288	E. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	045		1879	73414	
	F. UKUPNA AKTIVA (001+002+024+025+045)	046		4266892	4677428	
	PASIVA					
	A. KAPITAL (102+103+104+105+111+116)	101		2106527	2087130	
30	I. OSNOVNI KAPITAL	102		1	1	
31	II. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	103				
320	III. EMISIONA PREMIJA	104				
	IV. REZERVE (106+107+108+109-110)	105		3137355	3138293	
321	1. Zakonske rezerve	106				
322 (dio)	2. Statutarne rezerve	107		1481506	1481506	
322 (dio)	3. Druge rezerve	108				

330 i potr. saldo rač. 331, 332, 333, 334, 335, 336 i 337	4. Pozitivne revalorizacije rezerve i nerealizovani dobiti po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	109		1655849	1656787	
dugov. saldo rač. 331, 332, 333, 334, 335, 336 i 337	5. Negativne revalorizacije rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata	110				
	VI. NERASPOREDJENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	111		-1030829	-1051164	
340	1. Neraspoređeni dobitak ranijih godina	112		887268	887268	
341	2. Neraspoređeni dobitak tekuće godine	113		20335		
350	3. Gubitak ranijih godina	114		1938432	1356548	
351	4. Gubitak tekuće godine	115			581884	
	VIII. UČEŠĆE KOJE NE OBEZBJEĐUJE KONTROLU	116				
	B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE (118+122)	117		865048	1085012	
	I. DUGOROČNA REZERVISANJA (119 do 121)	118		431685	478809	
404 (dio)	1. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	119		132718	118809	
400 (dio)	2. Rezervisanja za troškove u garantnom roku	120				
40, sem 400 i 404	3. Ostala dugoročna rezervisanja	121		298967	360000	
41	II. DUGOROČNE OBAVEZE (123+124)	122		433363	606203	
414, 415	1. Dugoročni krediti	123			20418	
41 bez 414, 415	2. Ostale dugoročne obaveze	124		433363	585785	
498	C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	125		283086	280084	

495 (dio)	D. DUGOROČNI ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE	126		692657	695902	
	E. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE (128+129)	127		319574	529300	
467	I KRATKOROČNA REZERVISANJA	128				
	II KRATKOROČNE OBAVEZE (130 do 137)	129		319574	529300	
422 (dio), 423 (dio), 424 (dio), 425 (dio) ,426 i 429 (dio)	1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	130				
422 (dio), 423 (dio), 424 (dio), 425 (dio) i 429 (dio)	2. Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	131		172840	322848	
430	3. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	132		4247	3000	
433, 434, 440- 449	4. Obaveze prema dobavljačima	133		117911	167767	
439 (dio)	5. Obaveze po mjenicama	134				
420 i 431	6. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	135				
421 i 432	7. Obaveze prema ostalim povezanim licima	136				
	8. Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze (138 do 142)	137		24576	35685	
439 (dio)	8.1. Ostale obaveze iz poslovanja	138		27137	48989	
45 i 46	8.2. Ostale kratkoročne obaveze	139				
47,48 osim 481	8.3. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	140		-2561	-13304	
481	8.4. Obaveze po osnovu poreza na dobit	141				

427	8.5. Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	142				
490, 491, 494, 495 (dio), 496, 497 i 499	F. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	143				
	G. UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)	144		4266892	4677428	

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U _____

Datum prijema 27.05.2024.

Datum obrade 27.05.2024.

Datum štampe 27.05.2024.

Lice odgovorno za sastavljanje
finansijskih iskaza

Ljiljana Šćepanović Bošković

M.P.

Odgovorno lice

Vladimir Martinović

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU /BILANS USPJEHA/

u periodu od 01.01.2023. do 31.12.2023. godine

Broj iskaza

119962/2023

Popunjiva pravno lice	
Matični broj: 02039460	Šifra djelatnosti: 9104
Popunjiva: Ljiljana Šćepanović Bošković	
Naziv: "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA	
Sjedište: RADOMIRA IVANOVIĆA BR. 2 , PODGORICA, CRNA GORA	

Grupa	Pozicija	Red. broj	Napomena	Tekuca godina	Prethodna godina
1	2	3	4	5	6
60 i 61	1. Prihodi od prodaje - neto prihod	201		3713013	1893823
630 i 631	2. Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje	202			
62	3. Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	203			
	4. Ostali prihodi iz poslovanja (205 do 207)	204		1153217	1450484
64 i 65	a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	205		1143229	1433584
67, 691 i 692	b) Ostali prihodi iz poslovanja	206		9988	16900
68, sem 683 i 685	c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine	207			
	5. Troškovi poslovanja (209+210+210a)	208		1107289	1111867
50 i 51	a) Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	209		293128	203920
53, 54 (dio) i 55	b) Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	210		482115	689211
540	c) Amortizacija	210 a		332046	218736
	6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi (212+213)	211		3693229	2712592
52 (dio)	a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	212		2842858	2119469
	b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	213		850371	593123
52 (dio)	1/ Troškovi poreza	214		68715	21198
52 (dio)	2/ Troškovi doprinosa za penzije	215		684259	499434
52 (dio)	3/ Troškovi doprinosa	216		97397	72491
	7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske) (218+219)	217			

580, 581, 582, 589(dio)	a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja stalne imovine (osim finansijske)	218			
584, 589(dio)	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)	219			
57, 591 i 592	8. Ostali rashodi iz poslovanja	220		31652	15340
	I. Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)	221		34060	-495492
	9. Prihodi po osnovu učešća u kapitalu (223 do 225)	222			
660 (dio)	a) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	223			
661 (dio)	b) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica	224			
669 (dio)	c) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu nepovezanih pravnih lica	225			
	10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugovorene zaštite) (227 do 229)	226			1771
660 (dio)	a) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od matičnog i zavisnih pravnih lica	227			
661 (dio)	b) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica	228			
662 (dio),663 (dio),664 (dio),669 (dio)	c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	229			1771
	11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (231 do 233)	230			
660 (dio)	a) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	231			
661 (dio)	b) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od ostalih povezanih pravnih lica	232			
662 (dio),663 (dio),664 (dio),669 (dio)	c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	233			
	12. Vrijednosno usklađivanje kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine (235-236)	234		-8509	-9427

683, 685	a) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	235			
583, 585	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja koji su dio obrtne imovine	236		8509	9427
	13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (238 do 240)	237		2493	18106
560	a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	238			
561	b) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa drugim povezanim licima	239			
562, 563, 564, 569	c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima	240		2493	18106
	II. Finansijski rezultat (222+226+230+234-237)	241		-11002	-25762
	III. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)	242		23058	-521254
690 – 590	IV. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno	243			
	V. Rezultat prije oporezivanja (242+243)	244		23058	-521254
	14. Poreski rashod perioda (246+247)	245		2724	60630
721	1. Tekući porez na dobit	246		2724	60630
722	2. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	247			
	15. Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)	248		20334	-581884
	VI. Bruto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom / (250 do 257)	249			1656787
330	1. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreme, nematerijalnih ulaganja i bioloških sredstava	250			1656787
331	2. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu preračuna finansijskih izvještaja inostranog poslovanja	251			

332	3. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasničke instrumente kapitala	252			
333	4. Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova definisanih naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa definisanim planovima penzionih naknada	253			
334	5. Promjene učešća u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruženog društva	254			
335	6. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrumenata zaštite neto ulaganja u inostrano poslovanje	255			
336	7. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedžinga tokova gotovine	256			
337	8. Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka	257			
	VII. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda u vezi sa drugim stavkama rezultata /povezanim sa kapitalom/	258			
	VIII. Neto rezultat drugih stavki rezultata povezanih sa kapitalom/ (249-258)	259			1656787
	IX. Neto sveobuhvatni rezultat (248+259)	260		20334	1074903
	X. Zarada po akciji	261			
	1. Osnovna zarada po akciji	262			
	2. Umanjena (razvodnjena) zarada po akciji	263			
	XI. Neto rezultat koji pripada vlasnicima matičnog pravnog lica	264			
	XII. Neto rezultat koji pripada učešćima koji ne obezbjeđuju kontrolu	265			

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U _____

Datum prijema 27.05.2024.

Lice odgovorno za sastavljanje
finansijskih iskaza

Odgovorno lice

Datum obrade 27.05.2024.

M.P.

Datum štampe 27.05.2024.

Ljiljana Šćepanović Bošković

Vladimir Martinović

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE - direktna metoda

u periodu od 01.01.2023. do 31.12.2023. godine

Broj iskaza

119962/2023

Popunjava pravno lice	
Matični broj: 02039460	Šifra djelatnosti: 9104
Popunjava: Ljiljana Šćepanović Bošković	
Naziv: "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA	
Sjedište: RADOMIRA IVANOVIĆA BR. 2 , PODGORICA, CRNA GORA	

Pozicija	Red. br	Tekuća godina	Prethodna godina
1	2	3	4
A. TOKOVI GOTOVINE IZ POSLOVNIH AKTIVNOSTI			
I. Prilivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 3)	301	4856242	
1. Prodaja i primljeni avansi	302	3713013	
2. Primljene kamate iz poslovnih aktivnosti	303		
3. Ostali prilivi iz redovnog poslovanja	304	1143229	
II. Odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti (1 do 5)	305	4615064	
1. Isplate dobavljačima i dati avansi	306	807561	
2. Zarade, naknade zarada i ostali lični rashodi	307	3668659	
3. Plaćene kamate	308	2493	
4. Porez na dobitak	309		
5. Plaćanja po osnovu ostalih javnih prihoda	310	136351	
III. Neto tok gotovine iz poslovnih aktivnosti (I-II)	311	241178	
B. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI INVESTIRANJA			
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 5)	312		
1. Prodaja akcija i udjela (neto prilivi)	313		
2. Prodaja nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	314		
3. Ostali finansijski plasmani (neto prilivi)	315		
4. Primljene kamate iz aktivnosti investiranja	316		
5. Primljene dividende	317		
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja (1 do 3)	318	193098	
1. Kupovina akcija i udjela (neto odlivi)	319		
2. Kupovina nematerijalnih ulaganja, nekretnina, postrojenja, opreme i bioloških sredstava	320	193098	
3. Ostali finansijski plasmani (neto odlivi)	321		
III. Neto tok gotovine iz aktivnosti investiranja (I -II)	322	-193098	
C. TOKOVI GOTOVINE IZ AKTIVNOSTI FINANSIRANJA			
I. Prilivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 3)	323		
1. Uvećanje osnovnog kapitala	324		
2. Dugoročni i kratkoročni krediti (neto prilivi)	325		
3. Ostale dugoročne i kratkoročne obaveze	326		
II. Odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja (1 do 4)	327	302429	

1. Otkup sopstvenih akcija i udjela	328		
2. Dugoročni i kratkoročni krediti i ostale obaveze (neto odlivi)	329	302429	
3. Finansijski lizing	330		
4. Isplaćene dividende	331		
III. Neto tok gotovine iz aktivnosti finansiranja (I-II)	332	-302429	
D. NETO TOK GOTOVINE (311+322+332)	333	-254349	
E. GOTOVINA NA POČETKU IZVJEŠTAJNOG PERIODA	334	579449	
F. POZITIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE	335		
G. NEGATIVNE KURSNE RAZLIKE PO OSNOVU PRERAČUNA GOTOVINE	336		
H. GOTOVINA NA KRAJU IZVJEŠTAJNOG PERIODA (333+334+335-336)	337	325100	

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U _____

Datum prijema 27.05.2024.

Datum obrade 27.05.2024.

Datum štampe 27.05.2024.

Lice odgovorno za sastavljanje
finansijskih iskaza

Ljiljana Šćepanović Bošković

Odgovorno lice

M.P. Vladimir Martinović

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU

u periodu od 01.01.2023. do 31.12.2023. godine

Broj iskaza

119962/2023

Popunjava pravno lice	
Matični broj: 02039460	Šifra djelatnosti: 9104
Popunjava: Ljiljana Šćepanović Bošković	
Naziv: "JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE" PODGORICA	
Sjedište: RADOMIRA IVANOVIĆA BR. 2 , PODGORICA, CRNA GORA	

Po zi cija	Opis	Red	Osnovni	Red	Ostali	Red	Neuplaćeni	Red	Emisiona	Red	Rezerve	Red	Revaloriza	Red	Neraspore	Red	Gubitak	Red	Otkupljene	Red	Ukupno
		broj	kapital (grupa 30 bez 309)	broj	kapital	broj	upisani kapital (grupa 31)	broj	premija (rn 320)	broj	(rn 321, 322)	broj	cione rezerve (grupa 33)	broj	đena dobit (grupa 34)	broj	(grupa 35)	broj	sopstvene akcije udjeli (rn 237)	broj	(kol. 2+3+4+5+6 +7+8-9-10)
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21
1.	Stanje na dan 01.01. _____ godine	401	1481507	410		419		428		437		446		455	916793	464	1358195	473		482	1040105
2.	Efekte retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika	402		411		420		429		438		447		456		465		474		483	
3.	Korigovano početno stanje na dan 01.01. _____ godine (r.br. 1+2)	403	1481507	412		421		430		439		448		457	916793	466	1358195	475		484	1040105
4.	Neto promjene u _____ godini	404	-1481506	413		422		431		440	1481506	449	1656787	458	-29525	467	580237	476		485	1047025
5.	Stanje na dan 31.12. _____ godine (r.br. 3+4)	405		414		423		432		441	1481506	450	1656787	459	887268	468	1938432	477		486	2087130
6.	Efekte retroaktivne ispravke materijalno značajnih grešaka i promjena računovodstvenih politika	406		415		424		433		442	-938	451	20335	460		469		478		487	19397
7.	Korigovano početno stanje na dan _____ godine (r.br. 5+6)	407		416		425		434		443	1480568	452	1677122	461	887268	470	1938432	479		488	2106527

8.	Neto promjene u _____godini	408		417		426		435		444		453		462		471		480		489	
9.	Stanje na dan 31.12. _____godine (r.br. 7+8)	409	1	418		427		436		445	1480568	454	1677122	463	887268	472	1938432	481		490	2106527

Obrazac usklađen sa članom 4. Zakona o računovodstvu („Sl. list CG" broj 052/16) i DIREKTIVOM 2013/34/EU EVROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA

U _____

Datum prijema 27.05.2024.

Lice odgovorno za sastavljanje finansijskih iskaza

Odgovorno lice

Datum obrade 27.05.2024.

Ljiljana Šćepanović Bošković

M.P

Vladimir Martinović

Datum štampe 27.05.2024.

1. OPŠTI PODACI O DRUŠTVU

Svoju djelatnost Društvo obavlja pod nazivom „ Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore “- Podgorica, (u daljem tekstu Društvo).

Dana 03.06.2003. godine u Centralnom registru privrednih subjekata u Podgorici, Društvo je registrovano kao ustanova za djelatnost botaničkih i zooloških vrtova i nacionalnih parkova, sa sjedištem u Podgorici i registarskim brojem 5-80013171/001. Posljednja promjena podataka u Centralnom registru Privrednih subjekata u Podgorici izvršena je 23.11.2022.godine, registracijom promjene podataka, pod registracionim brojem 5-80013171/19

Društvo je za godinu koja se završava na dan 31.12.2023. obavljalo privrednu djelatnost sa sledećim registracionim oznakama:

Pun naziv Društva: „JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE” - Podgorica;

Skraćeni naziv: JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE;

Mjesto: Podgorica;

Adresa: Trg Bećir Bega Osmanagića br 16;

Šifra osnovne djelatnosti: 9014;

Naziv osnovne djelatnosti: djelatnost botaničkih i zooloških vrtova i nacionalnih parkova;

Matični broj: 02039460;

Poreski identifikacioni broj: 02039460;

PDV broj: 30/31-02889-1;

Oznaka i broj rješenja u Centralnom registru privrednih subjekata: 80013171;

Prosječan broj zaposlenih u 2023. godini je bio 346, dok je na dan 31. 12. 2022. bilo zaposleno 321 lice.

U skladu sa članom 5. Zakona o računovodstvu ("Službeni list CG", br. 145/21) Društvo je razvrstano u srednje pravno lice.

Finansijsko računovodstvo odvija se preko softvera za obradu podataka i obuhvata sve bitne elemente za analitičko i sintetičko sagledavanje poslovnih promjena. Glavna knjiga finansijskog računovodstva odgovara načelima urednog knjigovodstva.

Finansijski iskazi su odobreni za izdavanje od strane Upravnog odbora i Izvršnog direktora dana 05.04.2024.godine.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje finansijskih iskaza

2.1.1. Izjava o usaglašenosti

Finansijski iskazi Društva su sastavljeni u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Službeni list CG", br. 145/21) i drugim računovodstvenim propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori.

2.1.2. Uticaj i primjena novih i revidiranih MSFI i MRS

Priloženi finansijski izvještaji sastavljeni su uz primjenu MRS odnosno MSFI koji su bili u primjeni na dan 1. januara 2013. godine i na njima zasnovanim propisima o računovodstvu Crne Gore.

Na osnovu Zakona o računovodstvu, Društvo je u obavezi da sastavlja finansijske iskaze po MRS - Međunarodnim računovodstvenim standardima, odnosno po MSFI- Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, koje je objavio IASB - Odbor za međunarodne računovodstvene standarde i utvrdio i objavio organ državne uprave nadležan za poslove finansija, odnosno pravno lice kojem je povjereno vršenje tih poslova, koje je od odgovarajućeg organa IFAC- Međunarodna federacija računovođa, dobilo pravo na prevod i objavljivanje. Nadležno pravno lice kome su povjereni poslovi računovodstva u navedenom smislu je Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore.

Do datuma sastavljanja finansijskih iskaza za 2023. godinu izvršen je prevod i objavljivanje zvaničnih tekstova MRS/MSFI koji su na snazi za računovodstvene periode koji počinju 01. januara 2019. godine ili kasnije, ne uključujući izmjene koje još nisu stupile na snagu. Institut sertifikovanih računovođa Crne Gore, kao nadležno pravno lice, 12.07.2022. godine izdao je obavještenje u kome je navedeno da od prevedenih i zvaničnih tekstova MSFI u Crnoj Gori, MSFI 16-Lizing i MSFI 14-Regulisana vremenska razgraničenja se primjenjuje od 01.01.2021. godine, zvanična primjena MSFI 9 (za privredu) i MSFI 15 se odlaže, kao i da je dozvoljena ranija primjena MRS/MSFI čija se zvanična primjena odlaže.

Rukovodstvo Društva analizira promjene u važećim Standardima i tumačenjima, kao i novousvojene Standarde i tumačenja izdata nakon 01. januara 2019. godine, i nakon ustanovljavanja Standarda i tumačenja koji su relevantni za Društvo, ima namjeru da iste primjeni u sastavljanju finansijskih izvještaja nakon što oni budu obavezni za primjenu u Crnoj Gori. Rukovodstvo Društva je izabralo da ne usvoji ove nove Standarde i izmjene postojećih Standarda i primjeni Standarde na način kako je to navedeno u obavještenju Instituta sertifikovanih računovođa od 12.07.2022. godine. Rukovodstvo predviđa da usvajanje ovih novih Standarda i izmjena postojećih Standarda neće imati materijalan uticaj na finansijske izvještaje Društva u periodu inicijalne primjene.

S obzirom na naprijed navedeno i na to da pojedina zakonska i podzakonska regulativa propisuju računovodstvene postupke koji u pojedinim slučajevima odstupaju od zahtjeva MSFI, računovodstveni propisi u Crnoj Gori mogu odstupati od zahtjeva MSFI, što može imati uticaj na realnost i objektivnost

priloženih finansijskih iskaza. Shodno tome, priloženi finansijski iskazi se ne mogu smatrati finansijskim iskazima sastavljenim u potpunoj saglasnosti sa MSFI na način kako je to definisano odredbama MRS 1 »Prezentacija finansijskih izvještaja«.

2.2. Prezentacija finansijskih iskaza

Finansijski iskazi su prikazani u formatu propisanim Pravilnikom o sadržini i formi obrazaca finansijskih iskaza za privredna društva i druga pravna lica (Sl.list CG br. 11/20 od 06.03.2020. i br.139/21 od 29.12.2021. godine).

Finansijski iskazi Društva su iskazani u evrima (EUR), osim ukoliko nije drugačije navedeno. Euro predstavlja zvaničnu izvještajnu valutu u Crnoj Gori i to je istovremeno i funkcionalna valuta Društva.

Usporedni podaci prikazani su u EUR-ima na dan 31. decembar 2022. godine. U prikazu podataka obezbeđena je uporedivost na svakoj bilansnoj poziciji, za iskaze o finansijskoj poziciji (Bilans stanja) iskaz o ukupnom rezultatu (Bilans uspjeha).

2.3. Računovodstveni metod

Finansijski iskazi su sastavljeni po metodu prvobitne nabavne vrijednosti (istorijskog troška), osim ukoliko MSFI ne zahtjevaju drugačiji osnov vrednovanja na način opisan u računovodstvenim politikama.

2.4. Promjene u računovodstvenim politikama

Računovodstvene politike date u nastavku Društvo konzistentno primjenjuje u svim periodima prezentiranim u ovim finansijskim iskazima.

2.5. Koncept nastavka poslovanja

Finansijski iskazi su pripremljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja, što podrazumijeva da će Društvo nastaviti svoje poslovanje i u budućnosti.

3.OSNOVNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Pravila procjenjivanja

Osnovne računovodstvene politike primijenjene prilikom sastavljanja godišnjeg računa za 2022. godinu su sljedeće:

3.1. Prihodi

Prihod se priznaje u bilansu uspjeha kada je povećanje ekonomskih koristi povezano sa povećanjem sredstva ili smanjenjem obaveza koje mogu pouzdano da se izmjere, odnosno da priznavanje prihoda nastaje istovremeno sa priznavanjem povećanja sredstava ili smanjenja obaveza.

Prihodi su bruto prilivi ekonomskih koristi u određenom periodu, koji se ostvaruju iz redovnih aktivnosti Društva, kada ovi prilivi dovode do povećanja njegovog kapitala, osim onih povećanja koji se odnose na unose vlasnika u kapital. Pod prilikom se podrazumjeva i neto priliv ekonomske koristi nastao prodajom materijala i stalnih sredstava (dobici).

3.2. Poslovni rashodi

Poslovni rashodi uključuju sve troškove direktno vezane za izvršenje osnovne djelatnosti Društva.

Priznavanje rashoda vrši se istovremeno sa priznavanjem prihoda radi kojih su ti rashodi nastali (princip sučeljavanja prihoda i rashoda), odnosno priznati rashodi direktno se povezuju sa priznatim приходima u poslovnom rezultatu obračunskog perioda. Rashodi se priznaju u obračunskom periodu i onda kada je nastala obaveza a nema uslova da se priznaju kao bilansna pozicija imovine.

3.3. Finansijski prihodi i rashodi

Finansijski prihodi i rashodi obuhvataju prihode od kamata po osnovu potraživanja i plasmana kao i rashode kamata. Prihodi i rashodi od kamata se iskazuju u momentu obračuna prema ugovorenim kamatnim stopama.

Finansijski prihodi i rashodi obuhvataju pozitivne i negativne kursne razlike nastale po osnovu preračunavanja transakcija u stranoj valuti, kao i monetarne aktive i pasive.

Takođe, prihodi po osnovu dugoročno uloženi sredstava u preduzeća i banke iskazuju se u bilansu uspjeha kao finansijski prihodi u periodu u kome su nastali.

3.4. Troškovi zarada i ostali lični rashodi

U skladu sa propisima Crne Gore, Društvo je u obavezi da obustavi i uplati, u ime zaposlenih, doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Društvo je, takođe, obavezno da od bruto plata zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima.

Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

Nakon izvršenih uplata doprinosa, Društvo nema daljih zakonskih obaveza u pogledu budućeg plaćanja doprinosa ukoliko fond nema dovoljno sredstava da isplati sve beneficije zaposlenima koji su se penzionisali. Više plaćeni doprinosi se priznaju kao sredstvo u iznosu koji se može refundirati ili u iznosu za koji se može umanjiti buduća obaveza za plaćanje doprinosa.

3.5. Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit predstavlja iznos koji se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica ("Sl. list RCG", br. 65/01, 12/02, 80/04 i "Sl. list C G", br. 40/08, 86/09, 73/10, 40/11, 14/12, 61/13, 55/16, 146/21, 152/22, 28/23 i 125/23). Konačni iznos obaveze poreza na dobit utvrđuje se primjenom progresivnih poreskih stopa u zavisnosti od iznosa poreske osnovice utvrđene u poreskom bilansu Društva. Poreska osnovica prikazana u poreskom bilansu uključuje dobit prikazan u zvaničnom bilansu uspjeha koji se koriguje za stalne razlike koje su definisane propisima o oporezivanju Crne Gore. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Društva iskazane u Bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda po odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica (čl. 8 i 9 za usklađivanje prihoda i čl. 10 do 20 za usklađivanje rashoda).

Propisi u Crnoj Gori ne predviđaju da se poreski gubici iz tekućeg perioda mogu koristiti kao osnova za povraćaj poreza plaćenog u prethodnim periodima. Međutim, gubici iz tekućeg perioda mogu se koristiti za umanjenje poreske osnovice budućih obračunskih perioda, ali ne duže od 5 godina.

3.6. Odloženi porez na dobit

Odložena poreska obaveza je iznos poreskih obaveza koje će biti plaćene u budućim periodima. Odložene poreske obaveze nastaju usled različitog načina utvrđivanja računovodstvene i oporezive dobiti. Odloženi porez utvrđuje se primjenom važeće ili očekivane poreske stope na oporezive privremene razlike.

Porezi i doprinosi i druge zakonske obaveze koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge zakonske obaveze koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze i doprinose koji se plaćaju po republičkim i opštinskim propisima. Ovi porezi i doprinosi su iskazani u bilansu uspjeha u okviru ostalih poslovnih rashoda.

3.7. Nekretnine, postrojenja i oprema

Ova imovina obuhvata zemljište, građevinske objekte, postrojenja i opremu, ostala sredstva čiji je očekivani vijek upotrebe duži od jedne godine.(knjige u biblioteci, djela likovnih umetnika, spomenike kulturne i istorijske spomenike) i nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi, avanse date za njihovu nabavku i ulaganje na tuđim nekretninama i postrojenjima. Početno priznavanje vrši se po nabavnoj vrijednosti koju čini fakturna vrijednost nabavljenih sredstava, uvećana za sve zavisne troškove nastale do njihovog stavljanja u upotrebu.

Ukoliko knjigovodstvena vrijednost nekretnina, postrojenja i opreme odstupa od tržišne vrijednosti, u skladu sa paragrafom 31 MRS 16 – Nekretnine, postrojenja i oprema, procjena se vrši po poštenoj vrijednosti. Pozitivni efekti procjene evidentiraju se u korist revalorizacione rezerve. Negativni efekti procjene smanjuju revalorizacionu rezervu a ako revalorizaciona rezerva ne postoji, negativni efekti procjene terete rashode obezvređenja.

Građevinski objekti, postrojenja i oprema amortizuju se u toku korisnog vijeka.

Amortizacija nekretnina postrojenja i opreme se obračunava na nabavnu odnosno procjenjenu, poštenu vrijednost na početku godine kao i na nekretnine, postrojenja i opremu stavljenju u upotrebu u toku godine, primjenom proporcionalnog metoda u toku procjenjenog korisnog vijeka upotrebe sredstava.

3.8. Amortizacija i rezervisanja

Amortizacija nematerijalne imovine, nekretnina i opreme obračunava se proporcionalnom metodom primjenom stopa koje se utvrđuju na osnovu procijenjenog korisnog vijeka upotrebe sredstava.

Prema pravilniku o računovdstevnim politikama amortizacija se obračunava počevši od narednog mjeseca za novonabavljena osnovna sredstva primjenom sledećih amortizacionih stopa:

Amortizacione stope:	%
Poslovne i uprave zgrade od tvrdog materijala, stanovi, asfaltne i parking površine, pristaništa	2,50
Montažne zgrade, vodovod i podzemni rezervoari	5,00
Rasadnik, ribnjak, motorna vozila i čamci, putnički automobili, telefonske centrale, ugostiteljska oprema,	10,00
oprema za vršenje djelatnosti u šumarstvu, kancelarijski namještaj, Sporedni građevinski objekti, kamioni, cistijerne, vučna vozila, tegljači, motocikli, mopedi, džipovi, kombi vozila,	15,00

mjerni, kontrolni uređaji, uređaji i ostala oprema za čišćenje

i održavanje, informatička oprema, klima uređaji

Nematerijalna ulaganja, telefonske garniture i telefonski aparati,

20,00

Specijalni i univerzalni alat

3.9. Zalihe

3.9.1. Zalihe materijala, rezervnih djelova i inventara sa jednokratnim otpisom i robe procenjuju se po nabavnoj vrijednosti, koja obuhvata fakturnu vrijednost dobavljača i zavisne troškove nabavke. Neto fakturna vrijednost je fakturna vrijednost umanjena za popuste i rabate. Obračun izlaza zaliha materijala i rezervnih djelova, sitnog inventara vrši se po FIFO metodi. Obračun izlaza, prodaje zaliha robe, vrši se po FIFO metodi.

Zalihe materijala, rezervnih djelova, sitnog inventara i robe koje nemaju upotrebnu vrijednost, kao i zalihe koje po kvalitetu ne odgovaraju standardima otpisuju se na teret rashoda perioda.

3.9.2 Dati avansi za zalihe i usluge obuhvataju avanse date za nabavku materijala, robe i usluga, zaduženjem ovog računa u korist računa sa kojeg je izvršeno plaćanje avansa. Ukoliko postoji vjerovatnoća da Društvo neće biti u stanju da realizuje sve dospjele iznose datih avansa prema ugovorenim uslovima, vrši se ispravka vrijednosti datih avansa.

3.10. Kratkoročna potraživanja

Kratkoročna potraživanja obuhvataju potraživanja od kupaca, potraživanja iz specifičnih poslova, druga potraživanja, potraživanja za više plaćen porez na dobit i potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost.

3.11. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

Pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se gotovina u blagajni, depoziti po viđenju kao i kratkoročna visoko likvidna ulaganja koja se mogu brzo konvertovati u poznate iznose gotovine, uz beznačajan rizik od promjene vrijednosti.

3

.

1

2

.

A

k

t

i

v

3.13. Kapital obuhvata: osnovni kapital, ostali osnovni kapital, emisiju premiju, rezervni kapital (zakonske i statutarne rezerve), revalorizacione rezerve, nerealizovane dobitke po osnovu hartija od vrijednosti, neraspoređenu neto dobit ranijih ili tekuće godine i upisani neuplaćeni kapital.

Nerealizovani gubici po osnovu hartija od vrijednosti i gubitak iz ranijih godina i tekuće godine su ispravka vrijednosti kapitala.

Kapital i gubitak unose se u bilans u visini nominalne knjigovodstvene vrijednosti.

Revalorizaciona rezerva se smanjuje u korist neraspoređene dobiti ranijih godina kada se

- sredstvo od koga potiče revalorizaciona rezerva u potpunosti amortizuje ili prodava po cijeni iznad sadašnje vrijednosti,
- za iznos gubitka prodalog sredstva od koga potiče revalorizaciona rezerva do visine revalorizacione rezerve.

Gubitak iznad vrijednosti kapitala je razlika između ukupnog gubitka i kapitala.

3.14. Dugoročna rezervisanja predstavljaju obaveze za pokriće troškova i rizika proisteklih iz prethodnog poslovanja koji će se pojaviti u narednim godinama a odnose se na:

- rezervisanja za troškove u garantnom roku,
- rezervisanja za troškove obnavljanja prirodnih bogatstava,
- rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih, i
- ostala rezervisanja za vjerovatne troškove (sudske troškove).

Ova rezervisanja Društvo procjenjuje na bazi stvarno očekivanih troškova, a smanjuju se u momentu nastanka troškova za koje je izvršeno rezervisanje. Neiskorištena dugoročna rezervisanja ukidaju se u korist ostalih prihoda.

3.15. Dugoročne obaveze obuhvataju obaveze po dugoročnim kreditima i dugoročne obaveze po finansijskom lizingu. Dugoročne obaveze iskazuju se u nominalnoj neisplaćenoj vrijednosti a u stranoj valuti iskazuju se po srednjem kursu strane valute na dan bilansa ili po kursu ugovorenom sa kreditorom. Dugoročne obaveze sa valutnom klauzulom vrednuju se takođe po srednjem kursu na dan bilansa valute utvrđene valutnom klauzulom.

3.16. Odložene poreske obaveze kvantificiraju se u skladu sa Zakonom o porezu na dobit i MRS 12 - Porez na dobit, a evidentiraju se na teret poreskih rashoda perioda.

3.17. Dugoročni odloženi prihod i primljene donacije obuhvataju primljene donacije i državna davanja u slučaju kada se od države dobijaju uslovi koji tek treba da se ispune a u skladu sa MRS 20 i ostalim relevantnim MSFI. Ova davanja se ne priznaju odmah kao prihod već postepeno u mjeri u kojoj se ispunjavaju postavljeni uslovi.

3.18. Zajmovi

Zajmovi od pravnih lica iskazani su po nominalnoj vrijednosti. Za pozajmljena sredstva je ugovorena kamata.

3.19. Obaveze iz poslovanja obuhvataju primljene avanse, depozite i kaucije, dobavljače, izdate mjenice i čekove povjeriocima i obaveze iz specifičnih poslova. Obaveze iz poslovanja iskazuju se u neplaćenom iznosu a u stranoj valuti iskazuju se po srednjem kursu na dan bilansa.

3.20. Ostale kratkoročne obaveze

3.21.1 Obaveze po osnovu zarada i naknada zarada obuhvataju neto zarade i naknade zarade, kao i naknade zarada koja se refundiraju i poreze i doprinose po navedenim osnovama na teret zaposlenog i na teret poslodavca.

3.21.2. Druge obaveze obuhvataju obaveze za kamate, troškove finansiranja, dividende, za učešće u dobitku, obaveze prema zaposlenima, članovima upravnog i nadzornog odbora, obaveze prema fizičkim licima za naknade prema ugovorima i ostale obaveze.

3.22. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda obuhvataju obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost, obaveze za akcize, obaveze za poreze, carine i druge dažbine, obaveze za doprinose na teret troškova i ostale obaveze za poreze, doprinose i druge dažbine.

3.23. Obaveze po osnovu za porez na dobit obuhvataju neplaćeni porez na dobit koji je utvrđen u skladu sa Zakonom o porezu na dobit.

4. OBJELODANJIVANJA UZ FINANSIJSKE ISKAZE

4.1. Prihodi

	(u Eur)	
Poslovni prihodi	2023.	2022.
Prihodi od prodaje	3.713.013	1.893.823
Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	1.143.229	1.433.584
	4.856.242	3.327.407

4.2. Ostali prihodi

	(u Eur)	
	2023.	2022.
Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	9.242	13.987
Prihodi od ukidanja rezervisanja	-	2.913
Prihodi od ispravke greške ranijih perioda	746	-
	9.988	16.900

4.3. Troškovi nabavne vrijednosti i troškovi materijala

	(u Eur)	
	2023.	2022.
Nabavna vrijednost prodane robe	17.696	8.863
Troškovi kancelarijskog i pomoćnog materijala	128.642	65.025
Troškovi goriva i energije	146.791	130.032
	293.129	203.920

4.4. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi

	2023.	(u Eur) 2022.
Troškovi zarada i naknada zarada neto	2.842.858	2.119.469
Troškov i poreza i doprinosa na zarade na teret poslodavca	850.370	593.123
	3.693.228	2.712.592

4.5. Troškovi amortizacije

	2023.	(u Eur) 2022.
Troškovi amortizacije građevinskih objekata	80.414	44.822
Troškovi amortizacije opreme	82.805	59.781
Troškovi amortizacije nematerijalnih ulaganja	8.989	8.644
Troškovi amortizacije vozila i plovila	45.667	105.022
Troškovi amortizacije inventara	171	467
Ukupni troškovi amortizacije	218.046	218.736

4.6. Troškovi rezervisanja

	2023.	(u Eur) 2022.
Troškovi rezervisanja za sudske sporove	114.000	310.854
Troškovi rezervisanja za otpremnine za penzije	17.440	64.448
Troškovi rezervisanja za jubilarne nagrade	4.580	27.748
Ukupni troškovi rezervisanja	136.020	403.050

4.7. Ostali poslovni rashodi

	2023.	(u Eur) 2022.
Troškovi zakupa	66.652	67.359
Troškovi mobilne telefonije	25.578	29.347
Ostali nematerijalni troškovi	206.181	63.428
Troškovi osiguranja	25.440	22.650
Troškovi advokatskih usluga	36.035	19.946
Troškovi komunalnih usluga	29.894	18.269
Troškovi reprezentacije	16.037	14.802
Troškovi provizije banaka.	21.433	13.020
Ostali troškovi neproizv.usluga	32.845	37.340
	460.095	286.161

4.8. Ostali rashodi iz poslovanja

	2023.	(u Eur) 2022.
Rashodi od otpisa	18.219	10.311
Rashodi po osnovu isp.greške prethodnog perioda	13.155	5.028
	31.374	15.340

4.9. Finansijski prihodi i rashodi

(u Eur)

	2023.	2022.
Prihodi od kamata		
Prihodi od kamata	0	0
Drugi finansijski prihodi	0	1.771
Rashodi kamata		
Rashodi kamata kamata	2.493	18.106
Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja	8.509	9.427
Neto finansijski prihod	(11.002)	(25.762)

4.99. Rezultat prije oporezivanja

(u Eur)

	2023.	2022.
Neto dobit / Gubitak	23.058	(521.254)
Dobitak / Gubitak	23.058	(521.254)

5. Nekretnine i oprema

(u Eur)

Nabavna vrijednost	Zemljište	Objekti	Oprema	Nematerijalna ulaganja	Oprema u pripremi	Ukupno
Stanje 1.01.2023. godine	652.432	2.133.397	974.893	49.184	-	3.809.906
Nabavke tokom 2023. godine	-	42.177	213.848	-	1.037	257.062
Otuđenja tokom 2023. godine	-	-	-	-	-	-
Ispravka vr. 2023. godine	-	81.421	226.805	8.990	-	317.215
Stanje 31.12.2023. godine	652.432	2.094.153	961.936	40.194	1.037	3.749.753
Sadašnja vrijednost 31.12.2023. godine	652.432	2.094.153	961.936	40.194	1.037	3.749.753
Sadašnja vrijednost 31.12.2022. godine	652.432	2.133.397	974.893	49.184	1.037	3.809.906

Procjena imovine Društva na datum 31.12.2022. godine urađena je od strane društva za reviziju, kontroling i konsalting „HLB MONT AUDIT“ DOO iz Podgorice.

5.1. Zalihe

(u Eur)

	31. decembra 2023.	31. decembra 2022.
I Zalihe materijala - (1 do 6)	59.896	69.916
1.Zalihe sirovina i materijala	34.508	36.020
2.Sitan inventar	0	0
3.Ispravka vrijednosti sitnog inventara	0	0
I Sitan inventar(2-3)	0	0
4.Zalihe nedovršene proizvodnje	0	0
5.Zalihe gotovih proizvoda	25.388	33.896
3. Bruto dati avansi	2.528	4.292
4. Ispravka vrijednosti datih avansa	-	-
II Dati avansi - neto (1-2)	2.528	4.292
Ukupno zalihe i dati avansi (I+II)	62.424	74.208

Na dan 31. decembar 2023.godine zalihe Društva se uglavnom odnose na zalihe suvenira u suvenirnicama Javnog preduzeća za nacionalne parkove i u magacinu.

5.2. Kratkoročna potraživanja

Opis potraživanja	31.12.2023.	31.12.2022.
I Potraživanja		
1.Kupci u zemlji	96.243	106.719
2.Kupci u inostranstvu	266	605
3.Potraživanja za više plaćen porez na dobit	24.558	24.991
4. Potraživanja po osnovu PDV-a	0	2.512
5. Ostala potraživanja	6.669	5.624
I Ukupno (1 do 5):	127.736	140.451
II Gotovina i gotovinski ekvivalenti	325.100	579.449
III Potraživanja po osnovu PDV-a i AVR	1.879	73.414

Potraživanja od kupaca u zemlji u neto iznosu data su u sljedećem tabelarnom pregledu:

Kupci u zemlji	Iznos neto potraživanja na dan 31.12.2023.	Udio % u ukupnim potraživanjima
13.Jul Plantaže AD	44.135,00 €	45,86%
Turistički centar Durmitor doo	18.193,00 €	18,90%
Plavnica doo	6.463,25 €	6,72%
Montenegro Tourist Service doo	5.878,70 €	6,11%
NLB Banka AD Podgorica	5.400,00 €	5,61%
Šljivančanin Miroslav	3.921,00 €	4,07%
Most Adventures doo	2.997,00 €	3,11%
Atlantix Group Doo	2.637,70 €	2,74%
Doo Niksen-Trade-Čavor	2.729,14 €	2,84%
Red Rok doo	1.226,00 €	1,27%
Smokvica doo	1.080,00 €	1,12%
Kompas Montenegro doo	356,99 €	0,37%
Ostali kupci u zemlji	1.225,12 €	1,27%
Ukupna potraživanja od kupaca u zemlji	96.242,90 €	100,00%

5.3. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

	(u Eur)	
	2023.	2022.
Gotovina u blagajni	998	998
Stanje na računima kod poslovne banke	324.027	578.451
Ostala novčana sredstva	75	0
	325.100	579.749

Društvo je obavljalo finansijsko poslovanje u 2023. godini preko sljedećih glavnih računa otvorenih kod poslovnih banaka u zemlji:

	Broj računa	Stanje na dan 31.12.2023.
HIPOTEKARNA BANKA	520-41707-84	229.198,22
NLB BANKA	530-19495-19	799,37
CKB BANKA	510-5848-53	69.844,95
CKB-DEVIZNI RAČUN	2551000000000584853	17.214.11
PRVA BANKA	535-18253-28	6.970,44

Društvo je u skladu sa članom 21. Zakona o računovodstvu usaglasilo stanje novčanih sredstava sa bankama kod kojih je obavljalo svoje poslovanje.

5.4. Aktivna vremenska razgraničenja

EUR-a

Opis	31.12.2023.	31.12.2022.
Aktivna vremenska razgraničenja	1.879	73.414

Na dan 31.12.2023. godine društvo je iskazalo Aktivna vremenska razgraničenja u iznosu od 1.879 EUR-a koja se odnose na potraživanja od donatora.

5.5. Kapital

	Iznos (u Eur)
Državni kapital	1
Statutarne rezerve	1.481.506
revalorizacione rezerve	1.655.849
neraspoređeni gubitak prethodnih godina	(1.938.431)
neraspoređena dobit prethodnih godina	887.268
dobitak tekuće godine	20.335
	<hr/> 2.106.527 <hr/> <hr/>

U cilju usaglašavanja kapitala sa evidencijom u CRPS krajem 2022. godine donesena je odluka da se kapital, koji se prethodnih godina evidentirao kao državni kapital preknjiži u korist statutarne rezerve koje nije moguće otuđiti niti koristiti za pokriće gubitaka. Procjenom imovine stvorene su pozitivne revalorizacione rezerve. Promjene na kapitalu u toku 2023. godine odnose se na dobitak ostvaren poslovanjem u toku kalendarske godine.

5.6. Dugoročna rezervisanja i dugoročne obaveze

	EUR-a	
	31. decembra 2023.	31. decembra 2022.
1. Dugoročna rezervisanja	431.685	478.809
2. Dugoročni krediti IRF	0	20.418
3. Ostale dugoročne obaveze -reprogram poreskog duga	433.363	585.785
Ukupno (1+2+3)	865.047	1.085.012

Dugoročna rezervisanja se odnose na rezervisanja za otpremnine zaposlenih u iznosu 103.630,52 eura i rezervisanje za jubilarne nagrade u iznosu 29.087,46 eura shodno izvještaju ovlaštenog aktura, kao i rezervisanja po osnovu mogućeg gubitka sudskih sporova u iznosu 298.966,58 eura shodno procjeni pravnog zastupnika Društva.

5.7. Odložene poreske obaveze

EUR-a

	31. decembra 2023.	31. decembra 2022.
Odložene poreske obaveze po osnovu (a do c)	283.086	280.084
a) revalorizacije obračunate po stopi poreza na dobitak (paragraf 61 i 62 MRS 12)	240.135	240.135
b) poslovnih kombinacija (paragraf 66 MRS 12)	-	-
c) po drugim osnovama	42.951	39.949
Ukupno:	283.086	280.084

Odložene poreske obaveze se odnose na privremene razlike između iznosa po osnovu poreske obaveze iskazanih u poreskom bilansu i iznosa u finansijskim iskazima Društva.

5.9. Dugoročni odloženi prihodi i primljene donacije

EUR-a

	31. decembra 2023.	31. decembra 2022.
1. Odloženi prihodi i primljene donacije	692.657	695.902
Ukupno	692.657	695.902

Kratkoročne obaveze

5.7.1. Kratkoročne finansijske obaveze prema licima koja nisu matična i povezana lica

	31. decembra 2023.	31. decembra 2022.
1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	172.840	322.848
Ukupno obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	172.840	322.848

Kratkoročne finansijske obaveze se odnose na dio poreskog reprograma koji dospijeva u roku od godinu dana 152.421.96 i neotplaćeni kratkoročni dio kredita od IRF-a u iznosu od 20.418.24 eura.

5.7.2. Kratkoročne obaveze iz poslovanja

	31. decembra 2023.	31. decembra 2022.
1. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	4.247	10.669
2. Obaveze prema dobavljačima	117.911	160.098
2.1 Dobavljači u zemlji	107.868	159.851
2.2 Dobavljači u inostranstvu	8.052	247
3. Obaveze po mjenicama	-	-
4. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	0	0
4.1 Dobavljači matično i zavisna pravna lica	-	-
4.2 Kratkoročne fin. obav. prema mat. i zav. prav. licima	-	-
5. Obaveze prema ostalim povezanim pravnim licima		
5.1 Dobavljači-ostala povezana pravna lica		
5.2 Kratkoročne fin. obav. prema ostalim pov. prav. licima	-	-
6. Ostale obaveze iz poslovanja, ostale kratkoročne obaveze i PVR	24.576	48.989
Kratkoročne obaveze iz poslovanja (1 do 6)	146.734	206.452

Obaveze prema dobavljačima u zemlji prikazane su u narednoj tabeli:

Dobavljači u zemlji	Obaveza na dan 31.12.2023.	Struktura (%)
Solana Bajo Sekulić - Ulcinj	26.190,45	24,31
Grawe osiguranje - Podgorica	10.707,09	9,94
Plavnica“ d.o.o. - Podgorica	7.136,00	6,62
Golbi d.o.o. - Podgorica	6.251,46	5,80
Jugopetrol ad - Podgorica	5.824,05	5,41
Merkator Intternational - Bijelo Polje	4.802,61	4,46
Advokat Petar Martinović	4.416,50	4,10
Crnogorski Telekom - Podgorica	3.835,82	3,56
Studio Lasso d.o.o. - Podgorica	2.976,24	2,76
Elektrodistribucija - Ulcinj	2.888,21	2,68
Voli trade d.o.o. - Podgorica	2.856,22	2,65

MI&MA Trade“ d.o.o - Kolašin	2.558,90	2,38
Elektrodistribucija - Žabljak	2.071,73	1,92
Castellana d.o.o. - Podgorica	1.938,34	1,80
Tehnoplus d.o.o. - Podgorica	1.923,55	1,79
Dams komerc d.o.o. - Podgorica	1.744,83	1,62
Pegasus do.o.o - Podgorica	1.741,20	1,62
Komunalne djelatnosti - Bar	1.739,26	1,61
Ostali dobavljači u zemlji	16.125,65	14,97
Ukupno obaveze prema dobavljačima u zemlji	107.728.11	100%

5.8.3 Ostale kratkoročne obaveze i PVR

	2023.	(u Eur) 2022.
Obaveze ze bruto zarade i doprinose na teret poslodavca	24.857	48.743
Obaveze za ostale naknade troškova zaposlenih i po osnovu ugovora o djelu	2.280	246
	27.137	48.989

Dana 06.09.2022. zaključen je sporazum o reprogramu poreskog potraživanja broj 17/01-2-2001/2-2022, zbog čega su obaveze za doprinose na zarade obuhvaćene tim sporazumom reprogramirane na period od 5 godina i klasifikovane kao dugoročne obaveze.

5.9. Obaveze po osnovu PDV i ostalih javnih prihoda

	2023.	(u Eur) 2022.
Ostale obaveze za poreze i druge dažbine	(2.561)	(13.304)
	-	-
Obaveze po osnovu poreza na dobit	(2.561)	(13.304)

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA
ZA 2023. GODINU

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Ovaj izvještaj je pripremljen u skladu sa odredbama **ZAKONA O RAČUNOVODSTVU** ("Službeni list Crne Gore", br. 145/21 od 31.12.2021).

Članom 12 navedenog zakona, između ostalog, definisano je sledeće:

„Veliko pravno lice, srednje pravno lice i pravno lice koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na regulisanom tržištu, dužno je da sastavlja godišnji izvještaj menadžmenta i konsolidovani izvještaj menadžmenta.

Veliko pravno lice, srednje pravno lice i matično pravno lice koje je dužno da sastavlja konsolidovane finansijske iskaze i pravno lice koje emituje hartije od vrijednosti i druge finansijske instrumente kojima se trguje na regulisanom tržištu, dužno je da Poreskoj upravi dostavlja finansijske i konsolidovane finansijske izvještaje u skladu sa MRS i MSFI.

Godišnji izvještaj menadžmenta i konsolidovani izvještaj menadžmenta za akcionarska društva, velika pravna lica, osiguravajuća društva, banke i druge finansijske institucije, klirinško-depozitna društva, berze, investiciona društva, investicione fondove, društva za upravljanje investicionim fondovima, dobrovoljne penzione fondove, društva za upravljanje dobrovoljnim investicionim fondovima i druge kolektivne investicione šeme sadrži prikaz pravila korporativnog upravljanja koje koriste.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, srednja pravna lica nijesu dužna da u izvještaj menadžmenta uključe nefinansijske informacije.

Izvještaji iz st. 1 i 2 ovog člana dostavljaju se Poreskoj upravi do 31. marta, tekuće za prethodnu godinu.

Mikro i mala pravna lica nijesu dužna da sastavljaju izvještaj menadžmenta.“

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU**

SADRŽAJ

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE.....	4
2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA	4
3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	12
4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ.....	33
5. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	34
6. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA.....	34
7. POSLOVNE JEDINICE.....	39
8. PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA	40
9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM	40
10. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA	41
11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA	42

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG). JPNPCG je osnovano 1992. godine sa sjedištem u Podgorici sa ciljem jedinstvenog upravljanja nacionalnim parkovima: Biogradska gora, Durmitor, Lovćen, Skadarsko jezero, od 2009 godine i Prokletije. JPNPCG je jedan pravni subjekt i shodno Zakonu o nacionalnim parkovima (Sl. list CG 28/14 i 39/16) sprovodi aktivnosti na zaštiti, unapređenju i razvoju nacionalnih parkova, kao djelatnosti od javnog interesa. Ukupna površina koju obuhvataju nacionalni parkovi je 104.702ha što predstavlja 7,58% teritorije Crne Gore.

Unutrašnje organizacione jedinice JP su: Nacionalni park Biogradska gora, Nacionalni park Durmitor, Nacionalni park Lovćen, Nacionalni park Skadarsko jezero i Nacionalni park Prokletije.

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou JP formirane su službe zajedničkih poslova sa sjedištem u Podgorici, i to:

- Služba direktora,
- Služba finansija,
- Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove,
- Služba za kontrolu i monitoring,
- Služba za logistiku,
- Služba za javne nabavke,
- Služba za projekte i međunarodnu saradnju,
- Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
- Služba za promociju, marketing i turizam.

Statutom JPNPCG je definisano da preduzeće obavlja sljedeće djelatnosti:

- preduzima mjere i aktivnosti za ostvarivanje utvrđene politike u upravljanju, korišćenju, zaštiti, razvoju i unapređenju nacionalnih parkova;
- donosi akt o unutrašnjem redu u nacionalnim parkovima i obezbjeđuje službe zaštite;
- stara se o sprovođenju plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja;
- sprovodi mjere zaštite u skladu sa režimom zaštite;
- čuva, unapređuje i promovise nacionalne parkove;
- održava oznake kojima su obilježene granice nacionalnih parkova;
- obezbjeđuje nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja nacionalnih parkova;
- prati stanje u nacionalnim parkovima i dostavlja podatke organu uprave nadležnom za poslove zaštite prirode i pravnom licu;
- daje na korišćenje i istraživanje nacionalne parkove za potrebe razvojanauke, turizma, kulture i rekreacije;
- daje na korišćenje dobra i objekte nacionalnih parkova za potrebe turizma, ugostiteljstva, lova i ribolova;
- vještački uzgoj ribe, proizvodnja riblje mladi;
- sanitarna sječa šume, branje šumskih proizvoda i sakupljanje sjemena;

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

- poslove održavanja ambijentalne higijene;
- obavlja i druge poslove koji su u funkciji zaštite, unaprjeđivanja iracionalnog korišćenja nacionalnih parkova utvrđene zakonom.

2. ISTINIT PRIKAZ RAZVOJA, ANALIZE FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA PRAVNOG LICA I INFORMACIJE O ČLANOVIMA UPRAVNIH I NADZORNIH TIJELA

2.1. Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja

Finansijski položaj pravnog lica, posmatran sa aspekta predmetnih analiza kvalifikuje se na jedan od sledećih načina: dobar, prihvatljiv ili loš.

Analiza finansijskog položaja obuhvata sledeće elemente

- ✓ Najznačajnije pozicije bilansa uspeha
- ✓ Osnovni finansijski pokazatelji
- ✓ Osnovni nefinansijski pokazatelji
- ✓ Racio analiza

U nastavku dajemo najznačajnije pozicije bilansa stanja za trogodišnji period.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI/BILANS STANJA			
AKTIVA	2021	2022	2023
A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL			
B. STALNA IMOVINA (003+008+016)	2.149.070	3.809.906	3.749.753
I NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	25.967	49.184	40.194
1. Ulaganja u razvoj			
2. Koncesije, patenti, licence i slična prava i ostala nematerijalna ulaganja	25.967	49.184	40.194
3. Goodwill			
4. Avansi za nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi			
II NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (009+010+011+015)	2.123.103	3.760.722	3.709.559
1. Zemljište i objekti	1.342.586	2.785.829	2.746.585
2. Postrojenja i oprema	742.817	945.615	932.659
3. Ostala ugrađena oprema, alati i oprema (012+013+014)	24.700	29.278	29.278
3.1. Investicione nekretnine			
3.2. Biološka sredstva			
3.3. Ostala nepomenuta materijalna stalna sredstva	24.700	29.278	29.278
4. Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva i nekretnine, postrojenja, oprema i biološka sredstva u pripremi	13.000		1.037
III DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROČNA POTRAŽIVANJA (017 do 023)	0	0	0
1. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica			
2. Dugoročni krediti matičnom i zavisnim pravnim licima			
3. Učešća u kapitalu kod pravnih lica (sem zavisnih pravnih lica)			
4. Dugoročni krediti pravnim licima kod kojih postoji učešće u kapitalu (sem zavisnih pravnih lica)			
5. Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća			
6. Dugoročna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrednosti)			
7. Ostali dugoročni finansijski plasmani i potraživanja			
C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA			
D. OBRтна SREDSTVA (026+031+039+043+044)	924.779	794.108	515.260
I. ZALIHE (027 do 030)	77.587	74.208	62.424
1. Zalihe materijala (materijal za izradu, rezervni delovi, sitan inventar i auto gume)			
2. Nedovršena proizvodnja			
3. Gotovi proizvodi i roba	74.432	69.916	59.896
4. Dati avansi	3.155	4.292	2.528
II. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA (032 do 035)	45.062	140.451	127.736
1. Potraživanja od kupaca	23.461	107.324	96.509
2. Potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica			
3. Potraživanja od ostalih povezanih lica			
4. Ostala potraživanja (036+037+038)	21.601	33.127	31.227
4.1. Potraživanja za više plaćen porez na dobit		24.991	24.558
4.2. Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	15.013	2.512	0
4.3. Ostala nepomenuta potraživanja	6.588	5.624	6.669
III. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (040 do 042)	0	0	0
1. Učešće u kapitalu zavisnih pravnih lica namenjeno trgovanju			
2. Otkupljene sopstvene akcije i otkupljeni sopstveni udjeli			
3. Ostali kratkoročni finansijski plasmani			
IV. GOTOVINA NA RAČUNIMA I U BLAGAJNI	802.130	579.449	325.100
V. STALNA SREDSTVA NAMJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO			
E. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	20.737	73.414	1.879
F. UKUPNA AKTIVA (001+002+024+025+045)	3.094.586	4.677.428	4.266.892

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU**

ISKAZ O FINANSIJSKOJ POZICIJI/BILANS STANJA			
PASIVA	2021	2022	2023
A. KAPITAL (102+103+104+105+111+116)	1.040.106	2.087.130	2.106.527
I. OSNOVNI KAPITAL	1.481.507	1	1
II. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL			
III. EMISIONA PREMIJA			
IV. REZERVE (106+107+108+109-110)	0	3.138.293	3.137.355
1. Zakonske rezerve			
2. Statutarne rezerve		1.481.506	1.481.506
3. Druge rezerve			
4. Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealizovani dobiti po osn. fin. sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata		1.656.787	1.655.849
5. Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osn. fin. sredstava i drugih komponenti ostalog sveobuhvatnog rezultata			
VI. NERASPOREDJENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	-441.401	-1.051.164	-1.030.829
1. Neraspoređeni dobitak ranijih godina	667.246	887.268	887.268
2. Neraspoređeni dobitak tekuće godine	249.548		20.335
3. Gubitak ranijih godina	1.358.195	1.356.548	1.938.432
4. Gubitak tekuće godine		581.884	
VIII. UČEŠĆE KOJE NE OBEZBJEĐUJE KONTROLU			
B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE (118+122)	148.304	1.085.012	865.048
I. DUGOROČNA REZERVISANJA (119 do 121)	80.244	478.809	431.685
1. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih		118.809	132.718
2. Rezervisanja za troškove u garantnom roku			
3. Ostala dugoročna rezervisanja	80.244	360.000	298.967
II. DUGOROČNE OBAVEZE (123+124)	68.060	606.203	433.363
1. Dugoročni krediti	68.060	20.418	
2. Ostale dugoročne obaveze		585.785	433.363
C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	43.521	280.084	283.086
D. DUGOROČNI ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE	771.099	695.902	692.657
E. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE (128+129)	1.091.556	529.300	319.574
I KRATKOROČNA REZERVISANJA			
II KRATKOROČNE OBAVEZE 130 do 137)	1.091.556	529.300	319.574
1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije			
2. Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	45.776	322.848	172.840
3. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	1.586	3.000	4.247
4. Obaveze prema dobavljačima	122.294	167.767	117.911
5. Obaveze po menicama			
6. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima			
7. Obaveze prema ostalim povezanim licima			
8. Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze (138 do 142)	921.900	35.685	24.576
8.1. Ostale obaveze iz poslovanja			
8.2. Ostale kratkoročne obaveze	904.894	48.989	27.137
8.3. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	-5.040	-13.304	-2.561
8.4. Obaveze po osnovu poreza na dobit	22.046		
8.5. Obaveze po osnovu sredstava namjenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno			
F. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA			
G. UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)	3.094.586	4.677.428	4.266.892

I pozicije bilansa uspjeha za isti period.

ISKAZ O UKUPNOM REZULTATU/BILANS USPJEHA	2021	2022	2023
1. Prihodi od prodaje - neto prihod	1.695.249	1.893.823	3.713.013
2. Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje			
3. Prihodi od aktiviranja učinaka i robe			
4. Ostali prihodi iz poslovanja	2.195.033	1.450.484	1.153.217
a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	2.192.434	1.433.584	1.143.229
b) Ostali prihodi iz poslovanja	2.599	16.900	9.988
c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine			
5. Troškovi poslovanja (209+210)	812.595	1.111.867	1.107.289
a) Nabavna vrijednost prodane robe i troškovi materijala	278.070	203.920	293.128
b) Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	307.974	689.211	482.115
c) Amortizacija	226.551	218.736	332.046
6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi	2.460.471	2.712.592	3.693.229
a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	1.515.303	2.119.469	2.842.858
b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	945.168	593.123	850.371
1/ Troškovi poreza	195.625	21.198	68.715
2/ Troškovi doprinosa za penzije	429.168	499.434	684.259
3/ Troškovi doprinosa	320.375	72.491	97.397
7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske)	0	0	0
a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja stalne imovine (osim finansijske)			
b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)			
8. Ostali rashodi iz poslovanja	322.758	15.340	31.652
I. Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)	294.458	-495.492	34.060
9. Prihodi po osnovu učešća u kapitalu (223 do 225)	0	0	0
a) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica			
b) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica			
c) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu nepovezanih pravnih lica			
10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne raz. i efekti ugovor. zaštite) (227 do 229)	1.158	1.771	0
a) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od matičnog i zavisnih pravnih lica			
b) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica			
c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	1.158	1.771	
11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (231 do 233)	0	0	0
a) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica			
b) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od ostalih povezanih pravnih lica			
c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica			
12. Vrijednosno usklađivanje kratkoročnih fin. sredstava i fin. ulaganja koji su dio obrtne imovine (235-236)	-4.887	-9.427	-8.509
a) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratk. fin. sredstava i fin. ulaganja koji su dio obrtne imovine			
b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratk. fin. sredstava i fin. ulaganja koji su dio obrtne imovine	4.887	9.427	8.509
13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (238 do 240)	10.651	18.106	2.493
a) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zav. pravnim licima	10.651	18.106	2.493
b) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa drugim povezanim licima			
c) Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite po osnovu odnosa sa nepovezanim licima			
II. Finansijski rezultat (222+226+230+234-237)	-14.380	-25.762	-11.002
III. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)	280.078	-521.254	23.058
IV. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno			
V. Rezultat prije oporezivanja (242+243)	280.078	-521.254	23.058
14. Poreski rashod perioda (246+247)	17.327	60.630	2.724
1. Tekući porez na dobit	22.046		
2. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	-4.719	60.630	2.724
15. Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)	262.751	-581.884	20.334
VI. BRUTO REZULTAT DRUGIH STAVKI REZULTATA /POVEZANIH SA KAPITALOM	0	1.656.787	
1. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu nekretnina, postrojenja, opreme, nematerijalnih ulaganja i bioloških sredstava		1.656.787	
2. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu preračuna finansijskih izvještaja inostranog poslovanja			
3. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasničke instrumente kapitala			
4. Promjene aktuarskih dobitaka i gubitaka po osnovu planova def. naknada aktuarskih dobitaka (ili gubitaka) u vezi sa def. planovima penz. naknada			
5. Promjene učešća u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruženog društva			
6. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrumenata zaštite neto ulaganja u inostrano poslovanje			
7. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedžinga tokova gotovine			
8. Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka			

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Racio analiza

Racio analiza predstavlja osnovni instrument za procjenu finasijske pozicije i potencijala preduzeća. Stavljanjem u odnos logički povezanih cjelina iz finasijskih izvještaja (Bilans stanja i Bilans uspjeha), dolazi se do rezultata uspostavljenih relacija koji za cilj imaju ocjenu stanja i aktivnosti preduzeća.

Zbog nemogućnosti sintetičkog, zbirnog izraza efikasnosti poslovanja teorija i praksa ekonomije preduzeća afirmišu određene ekonomske principe poslovanja preduzeća. Najznačajniji principi su: produktivnost, ekonomičnost i rentabilnost.

Pokazatelji ekonomičnosti su dati u nastavku.

Ekonomičnost ukupnog poslovanja	2021	2022	2023
<i>Ukupni prihodi</i>	3.891.440	3.346.078	4.866.230
<i>Ukupni rashodi</i>	3.611.362	3.867.332	4.843.172
Ukupni prihodi / Ukupni rashodi	1,08	0,87	1,00

Ekonomičnost redovnog poslovanja	2021	2022	2023
<i>Poslovni prihodi</i>	3.890.282	3.344.307	4.866.230
<i>Poslovni rashodi</i>	3.273.066	3.824.459	4.800.518
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	1,19	0,87	1,01

Ostali pokazatelji koji prikazuju odnose analizirane racio analizom.

Rentabilnost ukupnog kapitala	2021	2022	2023
<i>Neto rezultat</i>	262.751	-581.884	20.334
<i>Kapital</i>	1.040.106	2.087.130	2.106.527
Neto rezultat / Kapital	25,26%	-27,88%	0,97%

Povrat na uložena sredstva	2021	2022	2023
<i>Neto rezultat</i>	262.751	-581.884	20.334
<i>Osnovna sredstva</i>	2.149.070	3.809.906	3.749.753
<i>Obrtna sredstva</i>	924.779	794.108	515.260
Neto rezultat/(Osnovna sredstva + Obrtna sredstva)	8,55%	-12,64%	0,48%

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Neto profitna marža (A)	2021	2022	2023
<i>Neto rezultat</i>	262.751	-581.884	20.334
<i>Prihod od prodaje</i>	1.695.249	1.893.823	3.713.013
Neto profit / Prihod od prodaje	15,50%	-30,73%	0,55%

Neto profitna marža (B)	2021	2022	2023
<i>Neto rezultat</i>	262.751	-581.884	20.334
<i>Ukupni prihodi</i>	3.891.440	3.346.078	4.866.230
Neto rezultat / Ukupni prihodi	6,75%	-17,39%	0,42%

Ekonomičnost	2021	2022	2023
<i>Ukupni prihodi</i>	3.891.440	3.346.078	4.866.230
<i>Ukupni rashodi</i>	3.611.362	3.867.332	4.843.172
Ukupni prihodi / Ukupni rashodi	1,08	0,87	1,00

Odnos troškova zaposlenih i poslovnih prihoda	2021	2022	2023
<i>Trošak zaposlenih</i>	2.460.471	2.712.592	3.693.229
<i>Poslovni prihodi</i>	3.890.282	3.344.307	4.866.230
Trošak zaposlenih / Poslovni prihodi	63,25%	81,11%	75,90%

Odnos troškova amortizacije i prihoda od prodaje	2021	2022	2023
<i>Trošak amortizacije</i>	307.974	689.211	482.115
<i>Prihodi od prodaje</i>	1.695.249	1.893.823	3.713.013
Trošak amortizacije / Prihodi od prodaje	18,17%	36,39%	12,98%

Utrošena sredstva po zaposlenom	2020	2021	2022
<i>Trošak materijala</i>	278.070	203.920	293.128
<i>Prosječan broj zaposlenih</i>	307	321	346
Trošak materijala / Prosječan broj zaposlenih	905,77	635,26	847,19

Participacija troškova kamate u ukupnim rashodima	2021	2022	2023
<i>Trošak kamate</i>	10.651	18.106	2.493
<i>Ukupni rashodi</i>	3.611.362	3.867.332	4.843.172
Trošak kamate / Ukupni rashodi	0,29%	0,47%	0,05%

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Participacija troškova kamate u ukupnim prihodima	2021	2022	2023
<i>Trošak kamate</i>	10.651	18.106	2.493
<i>Ukupni prihodi</i>	3.891.440	3.346.078	4.866.230
<i>Trošak kamate / Ukupni prihodi</i>	0,27%	0,54%	0,05%

Pokrivenost troškova kamatama - Analiza finansijske moći	2021	2022	2023
<i>Poslovni rezultat</i>	294.458	-495.492	34.060
<i>Troškovi kamata</i>	10.651	18.106	2.493
<i>Poslovni dobitak / Troškovi kamata</i>	2.764,60%	-2.736,62%	1.366,23%

2.2. Informacije o članovima upravnih i nadzornih tijela

Statutom JPNPCG je definisano da su organi preduzeća Upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, koji imenuje Vlada Crne Gore. Članove Upravnog odbora predlaže organ državne uprave nadležan za poslove zaštite životne sredine. Upravni odbor ima pet članova, tri člana imenuju se iz reda naučnih i stručnih radnika, a dva člana iz reda stručnih lica zaposlenih u preduzeću.

Ovlašćenja Upravnog odbora su sledeća:

- donosi Statut, akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Preduzeća i druge opšte akte;
- donosi godišnje programe upravljanja nacionalnim parkovima;
- donosi investicione odluke;
- donosi planove zaštite od požara;
- donosi poslovnik o svom radu;
- utvrđuje poslovnu politiku i godišnji finansijski plan;
- usvaja izvještaje o radu i poslovanju i godišnji obračun Preduzeća;
- odlučuje o davanju na korišćenje i zakupu objekata Preduzeća;
- odlučuje o davanju na korišćenje dobara nacionalnih parkova i visini naknada za njihovo korišćenje i pružanje usluga;
- odlučuje o kreditnom zaduženju Preduzeća;
- odlučuje o prigovorima učesnika javnih poziva;
- odlučuje o obliku i izgledu amblema Preduzeća;
- odlučuje o izdvajanju sredstava u svrhe zaštite i unapređivanja dobara nacionalnih parkova u skladu sa zakonom;
- odlučuje o kupovini i prodaji nepokretnosti i osnovnih sredstava, u skladu sa zakonom;

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

- odlučuje o ulaganjima sa domaćim i stranim subjektima u svrhe zaštite i razvoja dobara nacionalnih parkova;
- odlučuje o službenim putovanjima u inostranstvo dužim od sedam radnih dana, izuzev u hitnim slučajevima;
- odlučuje o solidarnim pomoćima subjektima izvan preduzeća, shodno raspoloživim sredstvima za te namjene;
- odlučuje o obrazovanju svojih stalnih i povremenih komisija, radnih tijela, naučnog savjeta i sl.;
- utvrđuje kriterijume za raspodjelu dobiti.

Članovi Upravnog odbora su:

- dipl. ing. Veseljko Mandić, predsjednik
- mr Stana-Sanja Kaluđerović, zamjenica predsjednika
- prof. dr Miloje Šundić, član
- mr Mojaš Djurović, član
- mr Savo Bokan, član.

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Temeljni pravni dokument kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode u Crnoj Gori je Zakon o zaštiti prirode (Sl. list CG br. 54/2016 i 18/2019). Ovaj zakon definiše kategorije zaštićenih područja, odgovorne institucije, kao i osnovne upravljačke dokumente za zaštićena područja. Prema Zakonu o nacionalnim parkovima, zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova je djelatnost od javnog interesa.

Za svaki nacionalni park JPNPCG, kao upravljač, dužan je da izradi Plan upravljanja. Planovi upravljanja za svaki nacionalni park za period 2021–2025. usvojeni su na osnovu sljedećih osnovnih zakonskih i planskih dokumenata Crne Gore koji se tiču zaštite prirode:

- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/2016 i 18/2019)
- Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“ br. 28/2014 i 39/2016)
- Prostorni plan posebne namjene za svaki nacionalni park

Pravni osnov za donošenje planova upravljanja nacionalnim parkovima sadržan je u članu 58 Zakona o zaštiti prirode, koji propisuje da Vlada Crne Gore donosi plan upravljanja na period od pet godina i implementira ga kroz usvajanje godišnjih programa upravljanja. Plan upravljanja zaštićenim prirodnim dobrom je planski dokument kojim se planiraju mjere i aktivnosti zaštite i očuvanja zaštićenog prirodnog dobra, i predstavlja plansku osnovu za upravljanje i korišćenje prirodnog dobra za ekonomske, socijalne i ekološke namjene.

Zakonske odredbe za izradu Plana upravljanja date su i Zakonom o nacionalnim parkovima. Član 14 ovog zakona propisuje da planove upravljanja izrađuje JPNPCG, uz prethodno pribavljeno mišljenje nadležnog ministarstva. Istim članom ovog zakona propisano je da se Godišnji program upravljanja donosi u skladu sa Prostornim planom posebne namjene i Planom

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

upravljanja, uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva. Ovim zakonom definisane su granice, upravljanje parkom, zone posebne namjene zaštite i mjere uređivanja i unaprjeđenja prirodnih dobara, kao i neka druga pitanja od značaja za korišćenje prirodnih dobara.

Ostala pravna regulativa: Zakon o šumama (Sl.list CG, broj 40/11-dr.zakon i 47/15); Zakon o životnoj sredini (Sl.list CG, br. 52/16, br.73/19); Zakon o upravljanju otpadom (Sl.list CG, br. 64/11 i br. 39/16); Zakon o vodama (Sl.list CG, br. 27/07, Sl.list CG, br. 32/11,47/11,48/15,52/16,2/17 i 84/18); Zakon o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu (Sl.list CG, br. 80/05 i Sl.list CG, br. 59/11 i br.52/16); Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu Sl.list CG, br.75/18); Zakon o zaštiti kulturnih dobara (Sl.list CG, br.49/10, 40/11, 44/17 i 18/19); Zakon o poljoprivrednom zemljištu (Sl.list CG, br. 15/92, 59/92 i Sl.list CG, br. 32/11); Zakon o putevima (Sl.list CG, br. 82/20); Zakon o turizmu i ugostiteljstvu (Sl.list CG, br.2/18,br.4/18.,13/18,25/19,67/19 i 76/20); Zakon o energetici (Sl.list CG, br.5/16, 51/17 i 82/20); Zakon o divljači i lovstvu (Sl.list CG, br. 52/08, 40/11 i 48/15); Zakon o slatkovodnom ribarstvu (Sl.list CG br.17/18) i dr.

Planovi upravljanja

Plan upravljanja uključuje opredjeljenja definisana obavezujućim domaćim planskim dokumentima, kao i domaćim i međunarodnim konvencijama i strategijama. U prvom redu to su:

- Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine
- Prostorni plan posebne namjene za svaki nacionalni park
- Prostorni i urbanistički planovi opština čije prostore pokrivaju nacionalni parkovi
- Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030.godine
- Strategija sa planom razvoja šuma i šumarstva (2014-2023)
- Nacionalna strategija biodiverziteta s Akcionim planom (NBSAP) za period 2016-2020
- Strategija razvoja turizma u Crnoj Gori do 2020.godine

Planska osnova za izradu Plana upravljanja je Prostorni plan posebne namjene. Usklađenost Plana upravljanja, kao strateškog dokumenta i osnove za upravljanje sa Prostornim planom je od izuzetnog značaja za zoniranje nacionalnih parkova. Plan uključuje uređenje, korišćenje i namjenu prostora, politike očuvanja, zaštitu prirode i kulturno-istorijskog nasleđa, strategiju razvoja, smjernice za sprovođenje i realizaciju plana kao i zoniranje prema različitim tipovima korišćenja. U okviru ovog Plana urađene su i zone detaljne razrade pojedinih zona i lokaliteta.

Prostorni plan Crne Gore do 2020.godine pruža generalni okvir za prostorni razvoj teritorije Crne Gore i definiše opšte principe i ciljeve prostornog razvoja zasnovane na održivom razvoju, kao i posebnih ciljeva područja i potpodručja, kao i odgovarajućih principa prostornog razvoja zasnovanih na održivom razvoju. Takođe, ovaj plan daje smjernice za kreiranje sektorskih politika i detaljnih prostorno-planski dokumenata na državnom i lokalnom nivou.

Prostorni plan Crne Gore predstavlja planski dokument najvišeg reda sa kojim Prostorni plan posebne namjene za svaki nacionalni park trebaju biti usklađeni. Ovo obavezuje na poštovanje osnovnih opredjeljenja i utvrđene politike u PPCG uz mogućnost njihove dalje razrade kroz planove nižeg reda.

Nacionalna strategija biodiverziteta s Akcionim planom (NBSAP) za period 2016-2020. predstavlja ključni dokument zaštite prirode kojim se određuju dugoročni ciljevi i smjernice

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

očuvanja biološke i predione raznovrsnosti. Izrada NBSAP je jedna od značajnih obaveza svih ugovornih strana UN Konvencije o zaštiti biodiverziteta. Nacionalnom strategijom biodiverziteta sa Akcionim planom za period 2016-2020, uspostavljen je strateški okvir za primjenu Konvencije, uključujući mjere i akcije za dostizanje i Aichi ciljeva u skladu sa Strateškim planom za očuvanje biodiverziteta 2011-2020 i Strategijom EU za zaštitu biodiverziteta do 2020.

Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. usaglašena je sa novim politikama i strategijama i odražava viziju održivog razvoja kao svoju suštinu. Strategija unapređuje nacionalnu politiku održivog razvoja uzimajući u obzir rezultate sprovođenja prethodne NSOR i zahtjeve procesa pridruživanja Crne Gore EU. Ovom strategijom se definišu ekosistemske usluge i predviđaju direktne mjere za biodiverzitet - unapređenje sistema zaštićenih područja, unapređenje podataka o biodiverzitetu i smanjenje pritiska na biodiverzitet. Osim direktnih mjera, NSOR predviđa i integraciju pitanja biodiverziteta u sektorske politike, kao i mobilizaciju sredstava za zaštitu životne sredine kroz uključivanje novih ekonomskih instrumenata.

Strategija razvoja šumarstva za period 2014–2023. godina integriše zaštitu biodiverziteta kroz ekosistemski pristup gazdovanju šumama i zaštiti prirode, regulaciju prava korišćenja pašnjaka i šuma, integraciju zahtjeva Natura 2000 u planove gazdovanja šumama, unapređenje upravljanja šumama u nacionalnim parkovima, unapređenje sistema zaštite od požara, održivo korišćenje ne drvnih šumskih proizvoda.

Nacionalna strategija za transpoziciju, implementaciju i primjenu pravne tekovine EU u oblasti životne sredine i klimatskih promjena s Akcionim planom za period 2016-2020. usvojena je da bi se postigla postepena i puna transpozicija ukupne pravne tekovine EU za Poglavlje 27 - Životna sredina i promjena klime u pravni sistem Crne Gore.

Godišnji programi upravljanja

Cilj izrade Godišnjih programa upravljanja za svaki nacionalni park, je realizacija mjera i aktivnosti predviđenih planovima upravljanja za svaki nacionalni park za 2021-2025.god., kojim treba da se obezbijedi zaštita, unapređenje i racionalno korišćenje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova i uređivanje i razvoj njihovih područja na principima trajno održivog razvoja.

Kroz sagledavanje i procjene postojećeg i željenog stanja, mogućnosti, procjene smanjenja negativnih efekata, korekcije planiranih aktivnosti u petogodišnjim Planovima upravljanja za svaki nacionalni park za period 2021-2025.god., pravnih regulativa i internih akata, jednogodišnjim programima upravljanja se jasno definišu ciljevi strategije upravljanja područjima nacionalnih parkova.

Identifikacija prioriteta kroz programske aktivnosti i njihova implementacija u politiku upravljanja nacionalnih parkova, imaju za cilj dugoročne socio-ekonomske dobrobiti u okviru održivog razvoja. Kompleksna razrada definisanih aktivnosti u određenim oblastima jasno preciziraju formu i način djelovanja.

Program upravljanja za svaki nacionalni park usvaja se na osnovu sljedećih osnovnih zakonskih i planskih dokumenata Crne Gore koji se tiču zaštite prirode:

- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“ br. 54/2016 i 18/2019)
- Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“ br. 28/2014 i 39/2016)
- Prostorni plan posebne namjene za svaki nacionalni park
- Planova upravljanja za svaki nacionalni park za 2021–2025.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Pravni osnov za donošenje Programa upravljanja u Zakonu o nacionalnim parkovima sadržan je u Članu 14 koji propisuje da Program upravljanja za svaki nacionalni park donosi JPNPCG, u skladu s Prostornim planom posebne namjene i Planom upravljanja, uz prethodno pribavljenu saglasnost resornog Ministarstva. Članom 15 ovog zakona propisano je da Program upravljanja sadrži:

- mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara Nacionalnog parka;
- razvojne smjernice, smjernice i prioritete za zaštitu i očuvanje dobara Nacionalnog parka uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva;
- način sprovođenja zaštite, korišćenja i upravljanja Nacionalnim parkom;
- ciljeve zaštite i održivog razvoja;
- analizu i ocjenu uslova za ostvarivanje ciljeva zaštite;
- prikaz prirodnih resursa i korisnika dobara Nacionalnog parka;
- prioritetne aktivnosti na očuvanju, održavanju i monitoringu prirodnih i drugih vrijednosti i segmenata životne sredine;
- ocjenu stanja Nacionalnog parka;
- smjernice za naučno-istraživački rad;
- planirane aktivnosti na održivom korišćenju prirodnih resursa, razvoju i uređenju prostora;
- prostornu identifikaciju planskih namjena i režima korišćenja zemljišta;
- aktivnosti na promociji i valorizaciji dobara Nacionalnog parka;
- oblike saradnje i partnerstva sa lokalnim stanovništvom, vlasnicima i korisnicima nepokretnosti;
- dinamiku i način sprovođenja i realizacije plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja;
- finansijska sredstva za realizaciju godišnjeg programa upravljanja;
- druge elemente od značaja za upravljanje Nacionalnim parkom u skladu sa zakonom.

Konvencije

Crna Gora je potpisnik značajnih međunarodnih ugovora u oblasti zaštite prirode, među kojima je jedan od osnovnih Konvencija o biološkoj raznovrsnosti (CBD, ratifikovana 2006. godine). Najvažniji ciljevi CBD su zaštita biološkog diverziteta, održivo korišćenje njegovih komponenti i pravedna raspodjela koristi od upotrebe genetskih resursa. Kroz promovisanje ekosistemskog pristupa, ova Konvencija daje poseban značaj međusobnim odnosima između očuvanja i održivog korišćenja prirodnih resursa i održivog razvoja ljudskih zajednica.

Pored CBD, Crna Gora je potpisnica Konvencije o zaštiti svjetske prirodne i kulturne baštine (UNESCO konvencija), Konvencije o očuvanju migratornih vrsta divljih životinja (Bonska konvencija), Konvencije o očuvanju divlje flore i faune prirodnih staništa (Bernska konvencija), Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune (CITES konvencija), Konvencije o močvarama koje su od međunarodnog značaja, posebno kao staništa ptica močvarica (Ramsar konvencija).

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Kategorija Nacionalni park – zaštićeno prirodno dobro u nacionalnom i međunarodnom kontekstu

Prema članu 22 Zakona o zaštiti prirode „Nacionalni park je prirodno područje kopna ili područje mora, odnosno kopna i mora koje je određeno da štiti ekološki integritet jednog ili više ekosistema za sadašnje i buduće generacije, radi onemogućavanja neadekvatnog korišćenja prirodnih dobara ili drugih štetnih radnji i aktivnosti i obezbjeđivanja duhovnih, naučnih, obrazovnih, rekreativnih potreba i potreba posjetilaca koje su saglasne sa očuvanjem životne sredine i kulture. U nacionalnom parku zabranjeno je vršiti radnje i aktivnosti i obavljati djelatnosti kojima se ugrožava izvornost prirode“. Prema domaćem zakonodavstvu (Zakon o zaštiti prirode i Zakon o nacionalnim parkovima), svi nacionalni parkovi u Crnoj Gori odgovaraju kategoriji II.

Prema smjernicama IUCN za primjenu upravljačkih kategorija u zaštićenim područjima, nacionalni parkovi su „velika prirodna ili gotovo prirodna područja izdvojena radi zaštite cjelokupnih ekosistema, vrsta i procesa koji se u njima odvijaju, koja omogućavaju duhovne, naučne, edukativne i rekreativne aktivnosti i posjete “. „Međunarodno priznati nacionalni parkovi“, pripadaju IUCN kategoriji II i na njima se na najmanje 75% površine upravlja radi očuvanja i zaštite ekoloških procesa u prirodi.

Basen rijeke Tare uživa UNESCO zaštitu u okviru programa „Čovjek i biosfera “(MAB) od 1976. godine. U ovaj veliki rezervat biosfere uključeni su NP Durmitor i NP Biogradska Gora.

Ciljevi zaštite i održivog razvoja

Prateći smjernice o pridruživanju EU, kao i ratifikovanih konvencija, određenih direktiva i regulative EU iz oblasti životne sredine, očekivano je da će se razvoj zaštite prirode, a samim tim i zaštićenih prirodnih dobara, bazirati na principima održivosti i izražene među sektorske saradnje. Samo jasno definisan pravni okvir i strateški usmjeren razvoj u potpunosti usklađen sa mogućnostima prirode i društva u cjelini, može uskladiti oblast zaštite prirode sa Strategijom razvoja Republike Crne Gore, podjednako uvažavajući i zadovoljavajući aspiracije drugih sektora.

Kako nacionalni parkovi spadaju u najznačajnije prirodne resurse, njihovo održivo korišćenje i ekonomska valorizacija treba da budu planski usmjereni i namjenski kontrolisani da bi bili sačuvani za sadašnje i buduće generacije. S obzirom na to da je problematika koja se odnosi na prirodne resurse izuzetno kompleksna oblast, to upravljanje prirodnim resursima nacionalnih parkova omogućava ostvarivanje održivog korišćenja i očuvanja njihovog kvaliteta i raznovrsnosti, u skladu sa uslovima i mjerama zaštite životne sredine utvrđenim pravnim aktima Republike Crne Gore.

Prema smjernicama IUCN, zaštićena područja pod nazivom „nacionalni parkovi“ su „Velika prirodna ili gotovo prirodna područja izdvojena radi zaštite cjelokupnih ekosistema, vrsta i procesa koji se u njima odvijaju, koja omogućavaju duhovne, naučne, edukativne i rekreativne aktivnosti i posjete“.

Uvažavajući nacionalno zakonodavstvo i IUCN kriterijume, po kojima se u Nacionalnom parku upravlja kao zaštićenim prirodnim dobrom kategorije II IUCN, kao i u ostalim nacionalnim parkovima u Crnoj Gori, glavni cilj upravljanja u NP Biogradska gora je zaštita biodiverziteta,

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

njegove odgovarajuće ekološke strukture i ekoloških procesa, uz promociju obrazovanja i rekreacije.

Kroz posebno definisane programske aktivnosti u 2023. godini naznačeni su prioriteti u realizaciji ciljeva iz petogodišnjeg Plana upravljanja. Kroz definisane strateške oblasti i ciljeve, posebna pažnja posvećena je:

- Poštovanju međunarodnih standarda i kriterijuma gdje su glavni ciljevi zaštita prirode i kulturno-istorijskih vrijednosti;
- Podsticanju naučno-istraživačkog rada na prostoru nacionalnih parkova u cilju definisanja budućih NATURA 2000 staništa;
- Razvijanju turizma zasnovanog na prirodi i daljem razvoju specifične turističke infrastrukture (centri za posjetioce, pješačko-rekreativne, biciklističke i edukativne staze, uređenje vidikovaca i dr.);
- Uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja posjetiocima;
- Edukaciji školske populacije, lokalnog stanovništva i posjetilaca o vrijednostima nacionalnih parkova;
- Promociji nacionalnih parkova na međunarodnom nivou;
- Unapređenje saradnje sa korisnicima prostora nacionalnih parkova, lokalnim strukturama i NVO sektorom;
- Unapređenju prekogranične i ukupne međunarodne saradnje;

Analiza i uslovi za ostvarivanje zaštite

Osnovna funkcija nacionalnih parkova jeste zaštita i unapređenje ovih prostora, koja se ostvaruje kroz:

- obezbjeđivanje uslova za zaštitu, unapređenje i racionalno korišćenje dobara;
- stvaranje povoljnih uslova za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i gljiva i njihovih zajednica;
- očuvanje i unapređenje posebnih prirodnih vrijednosti;
- istraživanje i korišćenje nacionalnih parkova za potrebe razvoja nauke, turizma, kulture i rekreacije;
- sprječavanje radnji koje mogu da naruše osnovna svojstva i osobine nacionalnih parkova.

Fizička zaštita nacionalnih parkova

Zaštitna funkcija se zasniva na stručnim i naučnim osnovama i saznanjima o stanju i ugroženosti određenog prostora i prirodnih dobara, što je preduslov za dobro gazdovanje i upravljanje. Fizička i stručna zaštita imaju poseban značaj koji mora da bude kontinuiran i sinhronizovan proces kojim se obezbjeđuje zaštita svih ekosistema, odnosno cjelovitog prostora nacionalnih parkova. U toku 2023.godine služba fizičke zaštite, svakog nacionalnog parka, glavne aktivnosti usmjeravala je na sprečavanje protivpravnog korišćenja prirodnih dobara nacionalnih parkova (sječa šume, nedozvoljena gradnja, nezakoniti lov, izlovljavanje ribe i dr.).

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

NP Biogradska gora

Posao fizičke zaštite NP Biogradska gora u toku 2023.godine neposredno je realizovalo 10 nadzornika i šef Službe zaštite. Zaštita dobara parka se sprovodila neprekidno 24 časa po smjenama i radnim nalogima izdatim od strane šefa Službe zaštite, pri čemu su nadzornici svakodnevno evidentirali sva dešavanja na prostoru Parka. U izveštajnom periodu nadzornici Parka su odradili 1.518 dnevnih i 365 noćnih smjena. Šef Službe izvršio je 52 vanredna kontrolna obilaska Službe zaštite.

Od strane nadzornika Parka evidentiran je manji broj nelegalnih aktivnosti u odnosu na 2022. godinu, kada je sačinjeno 17 zapisnika, nadzornici Parka sačinili su 13 zapisnika o izvršenoj kontoli i napravili foto dokumentaciju za navedene aktivnosti koja je prosljeđena nadležnim inspekcijama na dalje postupanje, kao i Službi za opšte i pravne poslove Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore.

Sačinjeni zapisnici odnosili su se na sledeće protivpravne radnje, prikazane u Tabeli 1:

Tabela 1: Nezakonite radnje u NP Biogradska gora u 2023. godini

Protivpravna radnja	Broj prijava
Nelegalna gradnja	3
Nelegalne radnje	4
Nelegalne aktivnosti	3
Nelegalna sječa	3
UKUPNO	13

Služba fizičke zaštite u 2023. godini nije evidentirala ni jednu protivpravnu radnju nelegalnog lova na teritoriji Parka. U dva slučaja u samom graničnom dijelu Parka, koji pripada opštini Mojkovac (Gnionik- Paljevine - Laništa) evidentirana su lica sa pretpostavkom da su htjeli izagnati divljič iz Parka i izvršiti nelegalan lov van granice istog. O svemu su obaviješteni nadležni službenici OB Mojkovac.

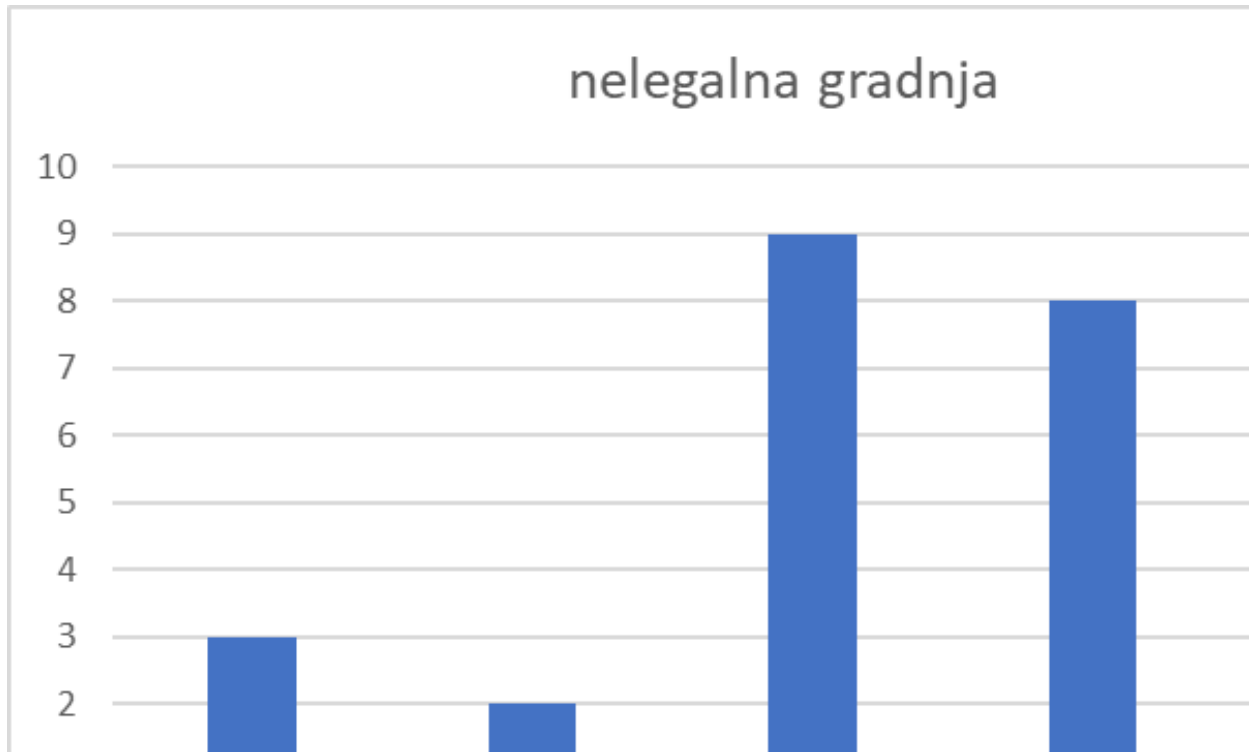
U toku izveštajne godine nadzornici Parka kontrolisali su cijelu površinu Parka sa posebnim angažovanjem na graničnom dijelu Parka, kretanje krupnih sisara u Parku i vršili njihovu prihranu sa baliranim sijenom i mineralnom soli na lokalitetima gdje se nalaze hranilišta i solila, prvenstveno namijenjena za krupne sisare.

Posebnu aktivnost osim fizičkog obilaska teritorije Parka bila je posvećena postavljanju kamera zamki, što je dalo odlične rezultate, ne samo što je snimljen veliki broj faune Parka nego se i preventivno djelovalo na eventualne nelegalne aktivnosti.

U toku godine evidentirano jedno grlo srneće divljači, kao i jedan jelen u neposrednoj blizini Biogradskog jezera, koji su stradali od vukova, a koji su u broju od 2-4 jedinke često tokom cijele godine evidentirani na prostoru Parka. U toku godine nije evidentirano stradanje krupnih sisara od vozila oko magistralnog puta, za razliku od prethodne kada su stradala tri grla. Postavljena su dva znaka od pravca Kolašina i Mojkovca koja upozoravaju na prelaz divljih životinja.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Nelegalna gradnja evidentirana u tri slučaja što je za više od 50% manje u odnosu na 2022.godinu, kada je evidentirano 7 posebno na teritoriji Parka koja pripada Beranskoj opštini. Presjek nelegalne gradnje od 2019. godine do 2023. godine u NP Biogradska gora predstavljen je na Grafikonu 1.

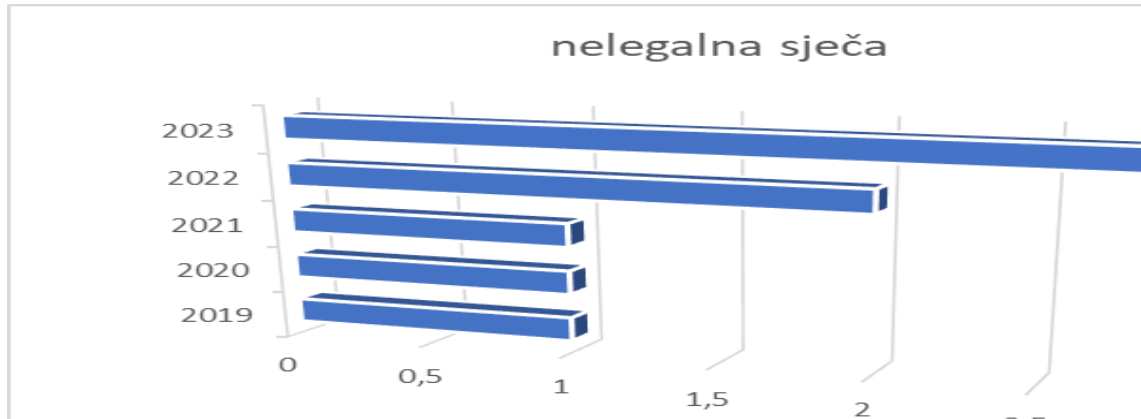

Grafikon 1: Prikaz nelegalne gradnje od 2019. godine do 2023. godine u NP Biogradska gora

U toku 2023. godine evidentirana 4 ulaska lovačkih pasa u Park, koji su uhvaćeni od strane nadzornika i vraćeni vlasnicima sa sačinjenim zapisnicima i foto dokumentacijom koja je dalje prosljeđena nadležnim institucijama na dalje postupanje, što ukazuje da odlučna namjera menadžmenta Parka i Službe zaštite daje rezultate.

U izvještajnom periodu evidentirane su 3 nelegalne sječe u društvenoj svojini. Dvije od strane mještana koji borave na katunu Dolovi Lalevića u toku ljetnjih mjeseci, radi se o maloj količini bukovih izvala i preloma (oko 4m³) koji su se nalazili u neposrednoj blizini ili na samom putnom pravcu Biogradsko jezero – Dolovi Lalevića. S obzirom da se pomenuti lokalitet nalazi u drugoj zoni Parka gdje je zabranjena svaka vrsta sječe pa i snjego i vjetro izvala, preloma i sušika što predstavlja problem kako lokalnom stanovništvu za obezbjedjivanje ljetnjeg ogrjeva, tako i Službi fizičke zaštite koja boravi u Parku svih 365 dana u godini i grije se na drva. Jedna prijava se odnosi na sječu stabala ispod dalekovoda na lokalitetu Kraljevo Kolo od strane CEDISA i izvlačenje dijela istih od strane NN lica. Veći dio stabala (oko 5m³) se nalazi izvučen na privatnoj imovini. Presjek nelegalne sječe u periodu od 2019. do 2023. godine prikazan je u Grafikonu 3.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Grafikon 3: Prikaz nelegalne sječe u periodu od 2019. do 2023. godine

Što se se tiče nedozvoljenog ribolova nije evidentiran na vodama Biogradskog jezera. Jezero je bilo pod ledenim pokrivačem cijelom svojom površinom od kraja januara pa do sredine marta. Takođe, nije evidentiran nedozvoljeni ribolov na rijeci Tari na dijelu kojim gazduje Park.

Sezona sportskog ribolova na Biogradskom jezeru počela je 01.05 2023. godine i završila se 01.09.2023. godine, shodno zakonu o slatkovodnom ribarstvu koje je donijelo Ministarstvo poljoprivrede CG. Prodat je rekordan broj dnevnih ribolovnih dozvola 215 što je 11 više nego u 2022. godini, dok je na rijeci Tari koja je predviđena kao fly fishing zona prodato 8 dnevnih ribolovnih dozvola, gdje su ribolovci izrazili zadovoljstvo sa stanjem ribljeg fonda.

Nadzornici Parka nijesu tokom ljetnjih mjeseci evidentirali ni jedan požar na teritoriji Parka, za razliku od prethodne kada su evidentirana dva u prašumskom rezervatu izazvana udarom groma. Pripadnici Službe fizičke zaštite uzeli su učešće na nekoliko radionica vezanih za šumske požare u zaštićenim područjima.

Problem sa kojim se sreću nadzornici Parka je veliki broj pasa lotalica, koji se nalaze na deponiji otpada na Štitaričkoj rijeci i vrlo često u čopru ulaze u Park gdje rastjeruju divljač. O ovom problemu obaviještene su nadležne institucije iz Mojkovca.

Takođe, problem sa kojim se susreću nadzornici su neobilježene granice Parka, što je posebno izraženo na teritoriji Parka koja pripada Beranskoj opštini. Odlukom o zabrani kretanja kvadova i džipova van javnog puta u Parku koji devastiraju prostor povećana je aktivnost Službe fizičke zaštite, ali je nedovoljna za sprovođenje ove odluke u potpunosti. U rješavanje ovog problema pored zaposlenih u NPCG, agencija koje dovode turiste na ove ture mora se uključiti nadležna ekološka inspekcija sa kaznenom politikom.

Tokom trajanja turističke sezone u Parku su registrovane i 3 manje nezgode, dvije od strane motorista (Tomina lazina i Bjelasička kosa) i jedna sa vozilom (u blizini skretanja ka Pešića jezeru). U svim ovim slučajevima nije bilo težih povreda, a radilo se o stranim državljanima.

Pored redovnih aktivnosti Služba fizičke zaštite je bila angažovana na pripremi turističke sezone (čišćenje putnog pravca Kraljevo Kolo – Biogradsko jezero, edukativne staze, parking prostora i lokaliteta oko objekata koji su u funkciji posjetilaca, rasijecanju putnog pravca od Biogradskog jezera do Dolova Lalevića, uklanjanju palih stabala na otoci jezera i delti Biogradske rijeke, postavljanju info tabli na planini Bjelasici, kontroli čišćenja putnog pravca Vranjak- Dolovi Lalevića – Biogradsko jezero i djelimičnom nasipanju istog.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Ističe se potpuna posvećenost Službe fizičke zaštite što boljem odvijanju turističke sezone i svim posjetiocima na njihovom bezbjednom boravku u Parku, što je uvijek na prvom mjestu. U toku trajanja turističke sezone u nekoliko slučajeva uspješno su pronalazeni izgubljeni turisti u Parku. Postavljanjem PTZ kamere na objektu suvenirnice olakšana je kontrola dešavanja na najvećem dijelu Biogradskog jezera. Kamera je donacija Opštine Kolašin.

Posebno ističemo važnost postavljanja kontrolno - naplatnog punkta na Vranjaku, čime je poboljšana naplata džiping tura i kontrola ulazaka u Park kako posjetilaca tako i onih koji bi mogli biti izvršioци protivpravnih radnji na teritoriji Parka.

Ambijentalna higijena i infrastruktura

U izvještajnom periodu zaposleni u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture svakodnevno su radili na održavanju čistoće u Parku na sljedećim lokalitetima: Kraljevo kolo - Mobile home - Jezerštica, oko zgrade službi na Kraljevom kolu, parking prostoru kod naplatnog punkta, putnom pravcu Kraljevo kolo - Biogradsko jezero, na edukativnoj stazi oko Biogradskog jezera, parking prostoru, kao i oko same obale jezera.

Zaposleni u Službi ambijentalne higijene i infrastrukture radili su na održavanju putnog pravca Kraljevo kolo - Biogradsko jezero uklanjanjem odrona, slomljenih grana i drugog nanosa, očepljanju propusta uslijed loših vremenskih uslova, kao i detaljno čišćenje rigole.

Tokom zimskih mjeseci zbog loših vremenskih uslova i jakog olujnog vjetrova, kao i sniježnog pokrivača, došlo je do izvaljivanja i lomljenja stabala, kako na edukativnoj stazi, tako i na putnim pravcima Kraljevo kolo - Biogradsko jezero i Biogradsko jezero - Dolovi Lalevića. Zaposleni u Službi su radili na uklanjanju palih stabala radi bezbjednosti i neometane prohodnosti zaposlenih i posjetilaca. Tokom zimskih mjeseci jedna od aktivnosti je bila i čišćenje snijega oko objekata koji se nalaze na Biogradskom jezeru i Kraljevom kolu.

Posebna aktivnost je bila usmjerena na samoj pripremi turističke sezone, gdje su zaposleni u Službi dali svoj doprinos na detaljnom čišćenju kompletne edukativne staze, parking prostora na Biogradskom jezeru, putnog pravca Biogradsko jezero - Kraljevo kolo, a nešto kasnije i putnog pravca Biogradsko jezero - Dolovi Lalevića.

U skladu sa mogućnostima i kapacitetom Službe odrađene su i popravke mobilijara i to:

- Popravka slomljenih klupa i naslona na parking prostoru kod Biogradskog jezera
- Zamjena polomljenih letvni na ogradi Mobile homa
- Popravka rampe na Mobile homu
- Izrada novih klupa na Mobile homu
- Zamjena polomljenih gaznih daski na splavu
- Popravka dva slomljena znaka kod Mrijestilišta
- Postavljanje novih prilaznih daski na splavu
- Farbanje daski i ograde na splavu
- Popravka stolova i klupa na parking prostoru (tokom sezone)
- Popravka slomljene klupe ispod nadstrešnice na ponti
- Popravka jednog dijela velikog drvenog mosta u delti Biogradske rijeke
- Popravka znaka na Bendovcu

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

- Popravka klupe i stola kod Centra za posjetioce
- Popravka i farbanje znakova na parking prostoru
- Popravka i farbanje znakova na edukativnoj stazi
- Popravka i farbanje znakova na putnom pravcu Kraljevo kolo- Biogradsko jezero
- Šmirglanje table na ogradi mosta na ulaz u Park
- Popravka jednog dijela ograde na malom mostu

Jedan od prioriteta rada tokom sezone je bio detaljno košenje zelenih površina i to:

- Prilaz i ulaz u prostor Parka na Kraljevom kolu i Mobilehome
- Košenje na putnom pravcu Kraljevo kolo- Biogradsko jezero
- Oko znakova na parking prostoru
- Oko edukativne staze
- Oko nadstrešnice Guvno

Pripadnici Službe su radili na pripremi čamaca za upotrebu, kao i njihovo pražnjenje uslijed obilnih padavina radi puštanja istih u upotrebu.

Tokom sezone akcenat je stavljen na održavanje ambijentalne higijene na najposjećenijim lokalitetima. Izvršeni su sljedeći radovi: demontaža stare protrulo-trule ograde, nabavljena prosuva građa autentičnih dimenzija prethodne ograde, obrađena pripremljena građa po svim važećim stolarskim normativima koja je dopremljena na lice mjesta, rezanje, ukrajanje i pričvršćivanje elemenata navojnim vijkovima u formaciji autentičnog izgleda prethodne ograde i farbanje novo izgrađene ograde.

Izvršena je i zamijenjena folije na tablama i to:

1. Biogradsko jezero - most na Kraljevom kolu
2. Pravila ponašanja - početak edukativne staze
3. Mapa - nadomak Biogradskog jezera
4. Kulturno nasleđe - nadomak Biogradskog jezera
5. Fauna - edukativna staza
6. Biljke - edukativna staza
7. Priroda - edukativna staza
8. Biogradski gigant i- edukativna staza
9. Koliki je obim - edukativna staza

NP Durmitor

Služba fizičke zaštite u Nacionalnom parku Durmitor bavi se svim aktivnostima na koje je obavezuje Zakon o nacionalnim parkovima i Zakon o zaštiti lica i imovine. Tu prvenstveno spada, zaštita zone parka od: krivolova, nedozvoljenog ribolova, sječe šume, gradnje objekata, devastacije terena, sakupljanja ljekovitog bilja i zaštićene flore, požara, kretanje motornih vozila van puteva i određenih parkirališta, spriječavanje kampovanja i loženja vatre van registrovanih kampova, kao i registrovanje drugih promjena u prostoru. U Nacionalnom parku Durmitor u toku 2023. godine na poslovima fizičke zaštite bilo je angažovano 15 nadzornika koji su bili raspoređeni na teritoriji Parka od skoro 32.000 hektara.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Služba zaštite, takođe, vrši naplatu svih naknada propisanih Odlukom o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, prati kretanje i brojno stanje zaštićene divljači, postavlja hranilice i hranu za divljač u zimskom periodu, kontroliše rafting na rijeci Tari u zoni Parka, daje informacije o Parku, upućuje posjetioce na najbitnije vrijednosti Parka i slično. Tokom 2023. godine u zoni Nacionalnog parka Durmitor nije bilo većih problema, završavalo se u najvećem broju slučajeva na opomenama i preventivnim intervencijama. Opomene su izdavane licima za upotrebu kvadova i motornih vozila zbog kretanja istih van registrovanih puteva, zatim za kretanje posjetilaca van markiranih staza, loženja vatre, sječe nedoznačenih stabala, vlasnicima lovačkih pasa zbog ulaska istih u zonu Parka i slično.

Tokom 2023. godine Služba za kontrolu i monitoring je značajan dio svojih kapaciteta usmjerila u očuvanju biodiverziteta u ovom NP kao i kontrolu naplate ulaznica. Osposobljen je video nadzor na naplatnom punktu Crno jezero. U toku 2023. godine inicirana je saradnja sa nadležnom inspekcijom i izvršeno je nekoliko kontrola upotrebe četvorotočkaša na prostoru ovog Nacionalnog parka.

Informacije o nezakonitim radnjama za koje su preduzete službene aktivnosti, navedene su u Tabeli 2.

Tabela 2: Prikaz nezakonitih radnji za koje su preduzete službene aktivnosti

Protivpravna radnja	Broj prijava
Krivolov	3
Nelegalna sječa	5
Nelegalna gradnja	3
UKUPNO	11

U svim preduzetim radnjama i aktivnostima Služba zaštite imala je konstruktivnu i profesionalnu saradnju sa lokalnim stanicama Uprave policije, komunalnom policijom i nadležnim inspekcijским službama.

Ambijentalna higijena i infrastruktura

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture održava pješačke, edukativne i druge uređene površine uključujući i održavanje njihove higijene. Stara se o mobilijaru na svim uređenim površinama, vrši postavljanje i održavanje znakova signalizacije, klupa, stolova i ostalog mobilijara. Osim toga, Služba obavlja i poslove vezane za pošumljavanje i održavanju šumskog reda ukoliko se za tim ukaže potreba. Zaposleni u ovoj Službi u obavljanju svojih poslova, a s obzirom na veličinu terena, zaduženi su po smjenama i po odgovarajućim reonima. Krajem aprila i početkom maja mjeseca izvršene su višednevne radne akcije zaposlenih na uređenju i čišćenju šetališta od Upravne zgrade Parka do Crnog jezera, okoline oko Crnog jezera, kao i staze oko Crnog jezera.

Izvršeno je čišćenje i uređenje prostora u neposrednom okruženju mosta na Đurđevića Tari i putni pravac na ulazu u Park od Bistrice do Đurđevića Tare. Akcije čišćenja i uređenja prostora sprovedene su i na lokalitetima: Splavišta, Žugića luke, Zabojskog jezera, Sušice, Ninkovića luke, Čurevca, Sedla. U pripremi ljetnje turističke sezone, na lokalitetima: Marina dolina, Katun,

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Dobrilovina, crnojezerski reon, Studenac, Ordeni Do, Vodeni krši, Stožina, Drugi logor, Žugića luka, Šarban, Todorev do postavljen je i popravljen turistički mobilijar i to: 4 informativne table, 20 klupa, 5 stolova i 35 korpi za otpatke.

Nakon završetka ljetnje turističke sezone, u saradnji sa Udruženjem raftera i stanovništva Nacionalnog parka Durmitor, zaposleni u ovoj Službi su učestvovali u akciji uklanjanja tvrdog otpada iz kanjona rijeke Tare na relaciji II logor - Radovan luka. Otpad se lagerovao na dvije lokacije: Žugića luka i Radovan luka. Otpad je zatim odvezen na najbliže deponije i kontejnere, osim guma koje su udaljene od rijeke i složene na ovim lokacijama do iznalaska rješenja gdje će biti izvršen odvoz, s obzirom da lokalna komunalna preduzeća opština na kojima se prostire Park ne dozvoljavaju odlaganje na deponijama, jer ne postoji jasna i precizna strategija odlaganja tvrdog otpada u Crnoj Gori.

NP Lovćen

Služba za kontrolu i monitoring je u Nacionalnom arku Lovćen tokom 2023. godine vršila terenske kontrole i izvršila instalaciju video nadzora na zgradi Centra za posjetioce na Ivanovim koritima. Takođe, Služba je vršila kontrole prisutnosti na poslu zaposlenih.

Služba zaštite NP Lovćen bavi se zaštitom svih dobara i učestvuje u monitoringu flore i faune. Na poslovima fizičke zaštite angažovano je 11 nadzornika i šef Službe zaštite. U izvještajnom periodu Služba zaštite je bila angažovana na spriječavanju svih nelegalnih radnji i procesuiranju lica prema nadležnim institucijama. Služba je bila angažovana u smjenskom radu, i to: na kontrolnom punktu u mjestu Bjeloši radi se 24 h u kontinuitetu dok se u Centru za posjetioce odrađuju dnevne smjene. Nadzornici funkcionišu po radnim nalogima izdatim od strane šefa Službe zaštite. Šef Službe zaštite je odradio 64 vanredne kontrole na punktovima i 18 terenskih kontrola. Tokom 2023. godine sačinjeno je ukupno 13 zapisnika. Svi zapisnici sa fotodokumentacijom su proslijeđeni nadležnim institucijama na dalje postupanje, preko arhive i Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove JPNPCG.

Tabela3: Prikaz broja nezakonitih radnji po nezakonitom djelu

Protivpravna radnja	Broj prijava	Napomena
Nelegalna gradnja	2+1	Postavljanje privremenog objekta
Napuštene životinje	3	-
Devastacija	3	Crpljenje vode iz jezera i vodoizvorišta
Nelegalna sječa	4	-
UKUPNO	13	-

Ambijentalna higijena i infrastruktura

Zaposleni u Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture bave se održavanjem ambijentalne higijene na prostoru Parka, izradom i popravkom odmorišnog mobilijara i pripremom ogrijevnog drveta za potrebe Centra za posjetioce. U Službi je zaposleno 5 radnika na održavanju ambijentalne higijene i infrastrukture, magacioner i šef Službe.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Tokom ljetnje turističke sezone zaposleni u Službi su svakodnevno angažovani na održavanju ambijentalne higijene naročito na lokalitetima koja su prepoznata kao izletišta: područje Ivanovih korita, Blatišta, dio edukativne staze Vuka, kao i vidkovce Kraljevo počivalo i Kuk.

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture je izvršila uređenje i redovno održavanje planinarsko - pješačkih staza: edukativna staza Vuka, Njegoševa staza i staza prema Trešteniku, kao i stazu za boso hodanje. Izvršena je demontaža i uklanjanje starog dječjeg igrališta u neposrednoj blizini Centra za posjetioce. Uklonjeno je 12 polomljenih kanti za otpad. Izrađeno je 7 stolova, 14 klupa i 17 kanti za otpatke, koje su postavljene u užem prostoru naselja Ivanova korita. Uklonjena je spontana deponija koja se nalazila na 1 km od kontrolno - naplatnog punkta u mjestu Bjeloši.

NP Skadarsko jezero

Obzirom na karakter Nacionalnog parka Skadarsko jezero, njegova fizička zaštita je od posebnog značaja kako bi se omogućilo očuvanje njegovih ekosistema. Služba fizičke zaštite glavne aktivnosti usmjerava na sprječavanju protivpravnog korišćenja prirodnih dobara Nacionalnog parka (nezakoniti ribolov, nedozvoljena gradnja, nezakoniti lov, nelegalan prevoz posjetilaca plovilima). Posao Službe fizičke zaštite u protekloj godini sprovodili su 18 nadzornika i šef Službe fizičke zaštite, koji kroz smjenski rad 24h obavljaju svoje aktivnosti.

U svom radu na teritoriji Parka i dobroj kontroli prostora ova Služba ima pomoć Službe za kontrolu i monitoring, kao i saradnju sa drugim relevantnim institucijama (graničnom policijom, inspekcijским službama, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Agencijom za zaštitu životne sredine i NVO sektorom). Saradnja sa pomenutim akterima doprinijela je dobrim rezultatima na kontroli prostora Parka, naročito u segmentu sprječavanja nelegalnog ribolova.

Služba za kontrolu i monitoring vrši nadzor 24 časa putem termalnih kamera, kao i kamera zamki. Takođe u Službi se nalazi i kontakt telefon za sve potrebne informacije vezano za Parkove. Vrš se i kontrola kretanja i potrošnje goriva na nivou svih Parkova putem GPS-sistema.

U periodu od 11.01.2023. – 30.11.2023. "Monitoring Centar" JPNPCG je imao 454 intervencija od kojih se najveći dio odnosi na nelegalne aktivnosti i nepravilnosti i to:

Tabela 4: Prikaz broja nezakonitih radnji po nezakonitom djelu

Protivpravna radnja	Broj prijava
Nelegalan izlov ribe putem el. pretvarača	27
Nelegalan izlov ribe putem lampe	34
Nelegalan izlov ribe putem nagona	3
Nelegalan izlov ribe putem mreža	17
Nelegalan izlov ribe putem osti	2
Nelegalan izlov ribe putem štapa – pecanje	1
Nelegalan izlov ribe iz gaza	5

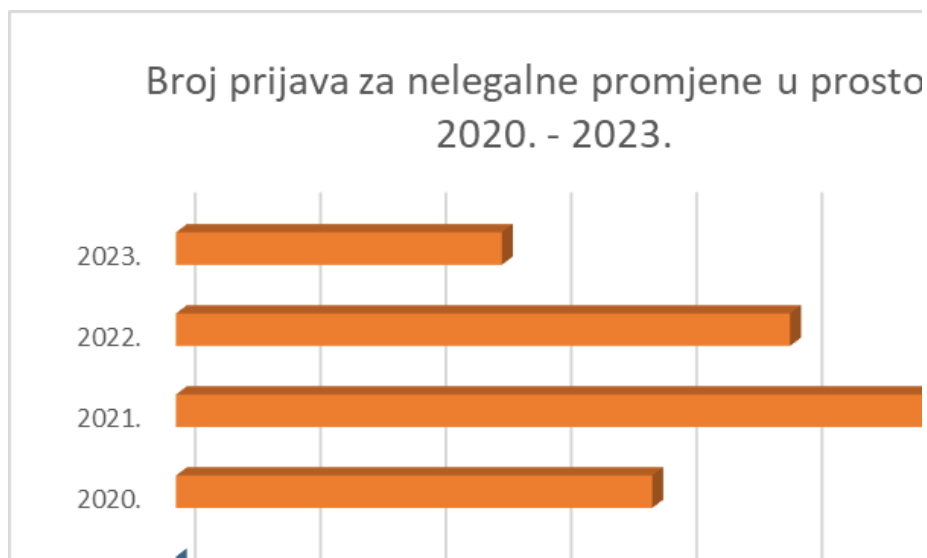
JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Nelegalan izlov ribe (Nedifinisano)	1
Požari	20
Nepravilnosti naplate ulaznica u NPSJ	290
Procesuirano	48 lica

Na osnovu podataka dobijenih sa kamera koje pokrivaju 70% Parka, procenat nelegalnih aktivnosti smanjen za **36%** u odnosu na prethodni period, a procenat krivolova putem pretvarača je smanjen za **85%**. Napomena: Intervencija podrazumijeva jednu službenu radnju – poziv u okviru kojeg može biti nekoliko nelegalnih aktivnosti istovremeno. Takođe, terenske kontrole, požari, bespravna gradnja, sječa šume i ostalo.

Tokom 2023.godine Služba fizičke zaštite podnijela je veći broj prijava nadležnim institucijama. Prijave su se odnosile na promjene u prostoru (nelegalnu gradnju objekata, devastaciju prostora, nelegalnu sječa šume, nelegalno postavljanje štandova, nelegalno odlaganje otpada); nelegalan prevoz posjetilaca plovilima i nelegalan izlov ribe.

Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma; Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera; UIP; Komunalnoj policiji i Komunalnoj inspekciji podnijeto je 26 prijava povodom gore navedenih promjena u prostoru.

Grafikon 4: Nelegalne promjene u prostoru

Upravi za inspeksijske poslove podnijeto je 5 prijava za nelegalan prevoz posjetilaca plovilima.

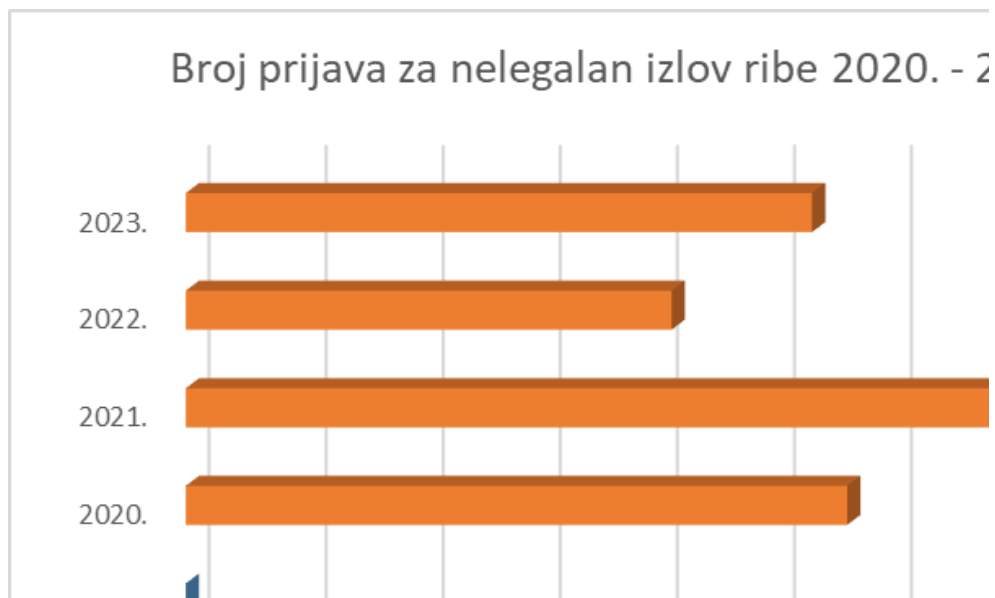
JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Grafikon 5: Nelegalan prevoz posjetilaca plovilima

Usljed nelegalnog izlova ribe, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, podnijeto je 15 prijava protiv 17 lica dok je ODT-u podnijeto 12 prijava protiv 13 lica.

Pravna služba JPNPCG je od strane Službe fizičke zaštite obaviještena o 78 aktivnosti nelegalnog krivolova protiv NN lica i 2 aktivnosti protiv dva lica.

Grafikon6: Nelegalan izlov ribe

Tokom nelegalnog izlova ribe Služba fizičke zaštite oduzela je i brojna materijalno tehnička sredstva. Oduzeto je 292 mreže, 264 pari, 17 blinkera, 16 VBM, 19 plovila, 11 lampi, 16 pretvarača, 18 osti, 14 sondi, 2 mamilice za ptice. Zaplijenjeno je oko 50kg nelegalno izlovljene ribe.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Ambijentalna higijena i infrastruktura

Ova Služba je takođe od velikog značaja za bolje očuvanje ali i dobar ugled Parka. Zaposleni u Službi brinu o higijeni i uređenju na čitavom prostoru Parka i održavaju veliki dio infrastrukture u njemu. Tokom 2023.godine šef Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture sa 5 aktivno zaposlenih, vršili su sljedeće aktivnosti:

- svakodnevno održavanje higijene oko upravne zgrade NP na Vranjini kao i parkinga, a tokom sezone i dvije plaže i pristaništa;
- čišćenje moračkog i virskog kanala dva puta nedeljno;
- čišćenje ribolovne staze Lesendro tri puta nedeljno i ribolovne staze Morača dva puta nedeljno;
- čišćenje i košenje tvrđave Lesendro i tvrđave Žabljak Crnojevića;
- čišćenje,košenje i markiranje pješačkih staza Obodska pećina, Ćukovići - R.Crnojevića , Komarno – Poseljani, Zekova Glava, Zabes – Godinje;
- kompletno uređivanje stare kaldrme na Virpazaru (do željezničke stanice);
- održavanje i markiranje vidikovaca: Vranjina, Zekova Glava, i punktova Stanaj i Vitoja;
- čišćenje platformi za pelikane;
- učešće u akcijama čišćenja organizovanim od strane NVO sektora;
- popravka mobilijara na prostoru Parka (informativne table, klupe, kante za otpad, pristani, drveni most ispod magistrale i pruge na ulazu u Virpazar);
- košenje i ravnanje za parking od 100 mjesta u Virpazaru.

Tokom ovih aktivnosti prikupljeno je 4.200 vreća otpada i 18 prikolica krupnog otpada, a Služba je potrošila 417 litra goriva. Kada je u pitanju otpad, može se reći da nema naročite saradnje sa komunalnim preduzećima opština kojima prostor Parka pripada. Komunalna preduzeća samo prazne kontejnere pa čak i ne sakupljaju otpad ako se nalazi na prostoru Parka već to rade zaposleni Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, iako ovo nije u njihovoj nadležnosti. U protekloj godini je postojao i problem sa komunalnim preduzećem iz Opštine Cetinje jer nijesu redovno praznili kontejnere u Rijeci Crnojevića (Lipovik i Žabljak Crnojevića).

Osim svojih redodovnih aktivnosti, zaposleni ove Službe su svakodnevno bili angažovani da pomažu Službi fizičke zaštite (oko navoza glisera, zaplijenjenih sredstava).

NP Prokletije

Služba fizičke zaštite u Nacionalnom parku Prokletije bavi se svim aktivnostima na koje je obavezuje Zakon o nacionalnim parkovima i Zakon o zaštiti lica i imovine. Tu prvenstveno spada, zaštita zone parka od: krivolova, nedozvoljenog ribolova, sječe šume, gradnje objekata, devastacije terena, sakupljanja ljekovitog bilja i zaštićene flore, požara, kretanje motornih vozila van puteva i određenih parkirališta, spriječavanje kampovanja i loženja vatre van registrovanih kampova, kao i registrovanje drugih promjena u prostoru.

Služba zaštite, takođe, vrši naplatu svih naknada propisanih Odlukom o visini i načinu plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova, prati kretanje i brojno stanje zaštićene divljači, postavlja hranilice i hranu za divljač u zimskom periodu Parka, daje informacije o Parku, upućuje posjetioce na najbitnije vrijednosti Parka i slično.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

U toku 2023. godine redovno i u skladu sa potrebama održavani su kontakti sa MUP-om. Svakodnevno su održavani kontakti sa Upravom policije koji su pružili podršku u kontroli i sprječavanju nelegalnih aktivnosti. U toku 2023. godine Uprava policije je kontaktirana jednom za intervenciju po osnovu krivolova i 33 puta po osnovu nelegalne sječe u zoni Parka. Upravi za inspeksijske poslove proslijedjene su 23 prijave za nelegalnu gradnju i devastaciju terena. Inspektoratu šumarstva nadležnom za oblast Prokletija je proslijeđeno pet predmeta tj. četiri za nelegalnu sječu i jedna za krivolov.

Tabela 5: Prikaz nezakonitih radnji za koje su preduzete službene aktivnosti

Protivpravna radnja	Broj prijava
Krivolov	2
Nelegalna sječa	40
Nelegalna gradnja	17
Devastacija terena	5
UKUPNO	64

Ambijentalna higijena i infrastruktura

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture održava pješačke, edukativne i druge uređene površine uključujući i održavanje njihove higijene. Stara se o mobilijaru na svim uređenim površinama, vrši postavljanje i održavanje znakova signalizacije, klupa, stolova i ostalog mobilijara. Osim toga, Služba obavlja i poslove vezane za pošumljavanje i održavanje šumskog reda ukoliko se za tim ukaže potreba.

Na prostoru Parka u toku 2023 godine evidentirano je 14 lokacija gdje se odlaže otpad, koje se redovno kontrolišu i održavaju. Djelimično je sanirana deponija na Babinopoljskoj rijeci, koja je većim dijelom u kontakt zoni Parka. Prikupljeni su podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada. Tokom izvještajnog perioda organizovano je ukupno 9 akcija čišćenja i uklanjanja otpada sa gore navednih lokacija.

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore organizovalo je veliku akciju uklanjanja otpada sa prostora svih pet nacionalnih parkova Crne Gore povodom obilježavanja značajnih ekoloških datuma Međunarodnog dana biodiverziteta (22.maja) i Evropskog dana parkova (24.maja), a u cilju podizanja svijesti javnosti o značaju očuvanja prirode zaštićenih područja. Otpad u Nacionalnom parku Prokletije je prikupljen sa sledećih lokacija: Gradina na ulazu u Park, Oko Skakavice, Ropojana, Treskavac (lokacija otpada nastala prije proglašenja Nacionalnog parka u dužini od 500 metara), Babino Polje - čišćeno je korito rijeke od ambalaže, plastičnih flaša i guma, Hrid - čišćeno je na prostoru Hrida do Hridskog jezera od ambalaža, limenki, plastičnih flaša, pivskih flaše, Bogićevica - na samoj granici na ulazu u Park, očišćeno je smeće koje su katunjani odložili i upozoreni su da više tu ne odlažu otpad.

Tokom 2023.godine rađeno je na postavljanju i uređenju kako postojeće infrastrukture, tako i novih ulaznih punktova na lokalitetu Hridska krivina i dolina Ropojane.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Stručna zaštite nacionalnih parkova

U JPNPCG Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite, obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno historijskog nasljeđa nacionalnih parkova, te predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2023.godine bilo je angažovano ukupno osamnaest (18) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, dva (2) stručna saradnika za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za faunu beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, dva (2) stručna saradnika za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža i dr.). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, kišne kabanice, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

U toku izvještajnog perioda Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG realizovala je veliki broj aktivnosti koji su bili predviđeni programima upravljanja za svih pet nacionalnih parkova za 2023.godinu.

- Izvršena je obuka stručnih saradnika Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj za rad u Geografsko informacionom sistemu
- Nastavljena je inventarizaciju nacionalno i/ili međunarodno značajnih biljnih taksona u: NP Biogradska gora, NP Durmitor, NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero
- Na osnovu raspoloživih podataka u Bazi (flora i vegetacija), za vrste uskog rasprostranjenja i od značaja za praćenje, izražene su mapa distribucije, korišćenjem GIS ili Google Earth programa u NP Durmitor i NP Skadarsko jezero
- Kartiran je stanišni tip 7230 Alkalne tresave u NP Biogradska gora
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7230 u NP Biogradska gora
- Kartiran je stanišni tip 7140 Prelazne tresave u NP Biogradska gora
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu 7140 u NP Biogradska gora

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

- Kartiran je stanišni tip 4060 planinske i borealne vrištine i sprovedena je analiza stanja u NP Durmitor
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta stanišnog tipa alpskih i borealnih vriština (4060) u NP Durmitor
- Dat je kartografski prikaz stanišnih tipova (7140, 7230 i 6410) na Barnom jezeru, sproveden je monitoring sukcesije i date su mjere njihovog očuvanja
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta stanišnih tipova na Barnom jezeru (7140, 7230 i 6410)
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180 u NP Lovćen
- Kartiran je stanišni tip *4090 Endemične oromediteranske ježolike vrištine u NP Lovćen
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *4090 u NP Lovćen
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180 u NP Prokletije
- Kartiran je stanišni tip *7250 Zapadno balkanske alpijske tresave (*Narthecion scardici*) u NP Prokletije
- Izvršena je analiza stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *7250 u NP Prokletije
- Sprovedene su sanitarno-higijenske aktivnosti šumskih ekosistema u: NP Biogradska gora, NP Durmitor, NP Lovćen
- Praćeno je stanje *Marsilea quadrifolia* na lokalitetu Moračica, zbog mogućeg zarastanja i gubitka staništa
- Nastavljeno je istraživanje za vrstu *Caldesia parnassifolia* na lokalitetima Pančeva oka i Crni žar
- Nastavljene su aktivnosti na očuvanju vrste i zajednice skadarskog hrasta na stanišnom tipu 92A0 u NP Skadarsko jezero
- Nastavljeno je istraživanje distribucije invazivnih vrsta sa akcentom na *Amorpha fruticosa* i *Egeria densa* u NP Skadarsko jezero
- JPNPCG je poslala Izveštaj prema Agenciji za zaštitu prirode i životne sredine o stanju i uticaju invazivnih vrsta *Amorpha fruticosa* i *Egeria densa* na autohtona staništa
- Sproveden je monitoring opšteg zdravstvenog stanja šuma u NP Durmitor, NP Lovćen, NP Biogradska gora i NP prokletije
- Sproveden je monitoring dendrometrijskih i ekoloških aspekata šumskih ekosistema u NP Prokletije
- Sprovedene su preventivne mjere u cilju zaštite od požara u svih pet nacionalnih parkova
- Uspostavlja se prostorna baza podataka (GIS) za potrebe prikupljanja i analize terenskih i drugih podataka vezanih za šume u NP Prokletije. Terenski podaci se prikupljaju specijalizovanim GPS uređajem
- Izrađena je interaktivnu bazu podataka prikupljenih tokom terenskih aktivnosti vezanih za šumske ekosisteme u: NP Biogradska gora, NP Durmitor, NP Prokletije, NP Lovćen i NP Skadarsko jezero
- Praćeno je stanje skadarskog hrasta (*Quercus robur* ssp *scutariensis*) sa aspekta šumarstva u NP Skadarsko jezero
- Izrađen je Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini u: NP Biogradska gora, NP Durmitor
- Imajući u vidu značaj mjera adaptacije i prilagođavanja šumskih ekosistema na globalne promjene klime, sprovodio se kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Takođe,

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

mjere adaptacije i prilagođavanja su se sprovodile kontinuirano u zavisno od evidentirani promjena u ekosistemima.

- Obezbijeđeni su drvni sortimente iz reda sanitara, za potrebe lokalnog stanovništva u NP Biogradska gora, NP Lovćen, NP Prokletije i NP Durmitor
- Izvršen je monitoring stanja mrmoljaka u Biogradskom jezeru i okolnim barama
- Izvršena je nabavka opreme za istraživanje slijepih miševa
- Primjenom nevidljivih mreža i ultrazvučnom detekcijom, utvrđena je rasprostranjenost slijepih miševa i određena su najznačajnija staništa na području: NP Biogradska gora, NP Durmitor, NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero
- Vršeno je monitoring i kartirana su staništa vidre (*Lutra lutra*) u NP Skadarsko jezero
- Vršeno je kartiranje značajnih staništa vrsta iz fam *Mustelidae* u NP Durmitor i NP Prokletije
- Sprovođen je monitoring mrkog medvjeda i utvrđena su najznačajnija staništa za njegovo očuvanje u NP Durmitor
- Sprovođen je monitoring divokoze i utvrđena su najznačajnija staništa za njeno očuvanje u NP Durmitor i NP Prokletije
- Na osnovu terenskih istraživanja formirana je baza podataka rasprostranjenja vrsta *Mustelidae* u NP Prokletije
- Sprovođen je monitoring gnjezdarica u NP Durmitor
- Vršeno je kvalitativni i kvantitativni monitoring vrsta na gniježđenju u NP Lovćen
- Sprovođen je monitoring ptica grabljivica u NP Prokletije
- Vršeno je istraživanje i monitoring kolonijalnih vrsta ptica u Specijalnim rezervatima prirode u NP Skadarsko jezero
- Vršeno je istraživanje i monitoring kolonijalnih vrsta ptica na cjelokupnom prostoru jezera sa akcentom na bjelobradu čigru u NP Skadarsko jezero
- Izvršeno je utvrđivanje zimskog cenzusa vodenih ptica (IWC) u NP Skadarsko jezero
- Sprovođen je monitoring populacija ptica u toku proljećnog i ljetnjeg godišnjeg aspekta u NP Skadarsko jezero
- Sprovođen je monitoring populacije pelikana (*Pelecanus crispus*) cjelogodišnji aspekt u NP Skadarsko jezero
- Praćeno je stanje indikatorskih vrsta ptica u NP Skadarsko jezero
- Nastavljeno je istraživanje i prikupljanje literaturnih podataka o fauni Lepidoptera i Coleoptera u: NP Biogradska gora, NP Durmitor, NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero
- Realizovana su terenska istraživanja u cilju rekognosciranja faune dnevnih leptira sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste u: NP Biogradska gora, NP Durmitor, NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero
- Nastavljeno je istraživanje i prikupljanje literaturnih podataka o fauni vodozemaca i gmizavaca u NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero
- Realizovana su terenska istraživanja u cilju inverterizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste u NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

- Sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede radilo se na daljem uređenju privrednog ribolova u NP Skadarsko jezero
- Vršena su istraživanja diverziteta ihtiofaune NP Skadarsko jezero u saradnji sa naučnim institucijama
- Održavani su kontakti sa ribarskim udruženjima u NP skadarsko jezero
- U saradnji sa Zavodom za hidrometeorologiju i seizmologiju i Upravom za vode, vršen je monitoring hidroloških objekata u skladu sa važećom zakonskom regulativom u NP Durmitor i NP Skadarsko jezero
- Vršena je kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta i prikupljeni su podaci o lokacijama, vrstama, količinama i porijeklu otpada u: NP Durmitor, NP Lovćen, NP Prokletije i NP Skadarsko jezero
- Distancono su se pratile pojave požara u nacionalnim parkovima

Životna sredina je prostor, odnosno prirodno okruženje, vazduh, zemljište, voda i more, biljni i životinjski svijet, pojave i djelovanja: klima, jonizujuća i nejonizujuća zračenja, buka i vibracije, kao i okruženje koje je stvorio čovjek: gradovi i druga naselja, kulturno-istorijska baština, infrastrukturni, industrijski i drugi objekti.

3.1. Objelodanjivanja informacija o:

Preduzeće vodi svoju politiku ekološki svjesno i angažovano, u skladu sa Zakonom o životnoj sredini ("Službeni list Crne Gore", br. 052/16 od 09.08.2016) i Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 080/05 od 28.12.2005, Službeni list Crne Gore", br. 040/10 od 22.07.2010, 073/10 od 10.12.2010, 040/11 od 08.08.2011, 027/13 od 11.06.2013, 052/16 od 09.08.2016).

4. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

Preduzeće je osnovano i posluje u skladu sa **Going Concern** principom, odnosno Principom kontinuiranog poslovanja.

ANALIZA BONITETA

Postoje brojni modeli koji se u savremenim uslovima poslovanja koriste za ocjenu kreditnog boniteta i predviđanje vjerovatnoće stečaja preduzeća. Tri modela koji su danas najšire korišćeni su sledeći:

- Altmanov Z-score
- BEX Index
- Zmijewski model

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Zmijewski model

Zmijewski model koristi ranije pomenutu racio analizu koja mjeri performanse, finansijski leveridž i likvidnost privrednog društva kako bi se napravio predikcioni model. Krajnja ocjena ukazuje na vjerovatnoću bankrota: što je veći rezultat to je vjerovatnoća bankrota veća. Postoje samo 2 moguća rezultata finansijske pozicije:

- **Dobra** $P < 0,5$
- **Loša** $P > 0,5$

<i>Zmijewski-Score</i>				
Redni broj	Pozicija	2021	2022	2023
1	Neto dobit	262.751,00 €	-581.884,00 €	20.334,00 €
2	Ukupna aktiva	3.094.586,00 €	4.677.428,00 €	4.266.892,00 €
3	X1 (1/2)	0,08	-0,12	0,00
4	Ukupne obaveze	1.239.860,00 €	1.614.312,00 €	1.184.622,00 €
5	Ukupna imovina	3.094.586,00 €	4.677.428,00 €	4.266.892,00 €
6	X2 (4/5)	0,40	0,35	0,28
7	Obrtna imovina	924.779,00 €	794.108,00 €	515.260,00 €
8	Kratkoročne obaveze	1.091.556,00 €	529.300,00 €	319.574,00 €
9	X3 (7/8)	0,85	1,50	1,61
Zmijewski-Score		-2,39	-1,77	-2,73

5. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

5.1. Istraživanje i razvoj

- Uvođenje i efikasno korišćenje novih tehnologija
- Modernizacija opreme
- Automatizacija poslovanja
- Naučno-istraživačke, razvojne i tehnološke studije

5.2. Ulaganje u obrazovanje zaposlenih

U toku 2023.godine Izvršena je obuka stručnih saradnika Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj za rad u Geografsko informacionom sistemu. Korišćenje Geografsko informacionog sistema omogućava da se podaci koji se prikupljaju prilikom istraživanja na terenu prikažu u GIS mapa, koje onda olakšavaju praćenje promjena u pojedinim ekosistemima.

U narednoj tabeli prikazani su svi seminari, radionice i obuke koji su zaposleni u JPNPCG pohađali tokom izvještajnog perioda

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Naziv radnog mjesta
Upravljanje požarima u zaštićenim područjima	Parkovi Dinarida i MEPPU	Službe fizičke zaštite
Osnova za upravljanje zaštićenim područjima	Parkovi Dinarida i MEPPU	Šef Službe fizičke zaštite Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručna saradnica za ornitofaunu
Naduhnujuće ruralno nasljeđe: Održive prakse zaštite i očuvanje planinskih pejzaža i sjećanja	IRIS	Savjetnik za opšte poslove u NP Biogradska gora
Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Nacionalnih parkova kroz unapređenje rada službe fizičke zaštite		Službe fizičke zaštite
Low Adriatic species and their habitats plus	JPNPCG	Šef službe zaštite NP Biogradska gora
Afrička kuga svinja kod divljih svinja	Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove	Šef službe zaštite i nadzornik parka NP Biogradska gora
Javne nabavke u sklopu EU projekata	Privredna komora Crne Gore	Šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju Stručni saradnik za projekte Stručni saradnik za projekte
Networking for capitalization (kapitalizacija projekata / Program Interreg Euro-MED)	Ministarstvo evropskih poslova	Stručni saradnik za projekte Stručni saradnik za projekte
Interreg Europe / Presentacija programa i osnovnih pravila	Ministarstvo evropskih poslova	Stručni saradnik za projekte
Presentacija Info dan EU programa	Privredna komora Crne Gore	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručna saradnica za ornitofaunu Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
National training mountain vulnerability	FOA, Sapienza (Universita di Roma)	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručna saradnica za ornitofaunu

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

		Stručni saradnik za šumarstvo Stručna saradnica za zaštitu prostora
EMBO FORUM ON RESPONSIBLE RESEARCH	EMBO, UCG, Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja Crne Gore	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka
Ažuriranje nacionalne Ekološke mreže zaštićenih područja za Crnu Goru	CDE	Stručna saradnica za faunu beskičmenjaka
Uspostavljanje Biologer zajednice u Crnoj Gori	Parkovi Dinarida	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručna saradnica za ornitofaunu
Učešće na proljećnom istraživačkom kampu na prostoru Ulcinjske solane	CIZIP	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručna saradnica za ornitofaunu
Učešće na jesenjem istraživačkom kampu na prostoru Ulcinjske solane	CIZIP	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručna saradnica za ornitofaunu
IPAFF WP2 training on FFRM	Zapadni Balkan - Turska, MUP	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Promocija i razvoj pristupačnog turizma u Crnoj Gori	NVO Ekvivalent	Pomoćnica direktora za zaštitu održivi razvoj i turizam Stručni saradnik za marketing u turizmu
Upravljanje komunalnim otpadom: Odvojeno sakupljanje, prevencija otpada i upravljanje preostalim otpadom: razmjena znanja	Ambasada Republike Češke, Zero Waste Montenegro	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Nacionalni plan prilagođavanja klimatskim promjenama	UNDP	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Podrška ekonomskoj diverzifikaciji ruralnih područja u jugoistočnoj Evropi SEDRAII	Giz USAID	Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za domaću radinost
Kako organizovati događaj	PKCG	Stručne saradnice za medije

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU**

Webinar: „Experience design and nature conservation via Visitor MONitoring and MAnagement in protected areas - VIMOMA”	Institute of Geography and Spatial Management, Jagiellonian University, in cooperation with a large number of renowned institutions	Stručna saradnica za turizam
Obuka za GIS	JPNPCG	Stručna služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Terenska obuka : “ Fieldwork concerning building restoration and bat ecology”	Univezitet Sussex	Stručna saradnica za faunu sisara
Prvi međunarodni samit zaštićenih područja Evrope i Evroazije	Agencija za zaštićena područja Gruzije, Global Conservation	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Stručna saradnica za faunu sisara
Trening upotrebe SMART softvera za administratore	Global Conservation	Direktor JPNPCG Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Pomoćnik direktora za kontrolu i monitoring Šef Službe za kontrolu i monitoring Šef Službe fizičke zaštite NP Skadarsko jezero Stručna saradnica za faunu sisara Supervizor
Meeting for the IUCN Member community in Europe, North and Central Asia	IUCN, FPWC, Grad Jerevan	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za faunu sisara
Seminar “Novine u Zakonu o javnim nabavkama”	Centar za radno i poslovno pravo	Šef Službe za javne nabavke Službenik za javne nabavke Službenik za javne nabavke
Seminar “Novine u Pravilniku o načinu sprovođenja jednostavnih nabavki”	Centar za radno i poslovno pravo	Šef Službe za javne nabavke Službenik za javne nabavke Službenik za javne nabavke
Obuka “Javne nabavke”	Uprava za ljudske resurse	Šef Službe za javne nabavke
Seminar “Zakon o javnim nabavkama - dileme u primjeni”	Centar za radno i poslovno pravo	Šef Službe za javne nabavke
Taiex Expert mission on management platform for protected game species.	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i	Stručni saradnik za faunu sisara Stručni saradnik za ornitofaunu

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

	vodoprivrede	
LASPEH+ projekat-Transnacionalna zajednička strategija za upravljanje prioritetnim vrstama i staništima u Natura 2000 lokacijama	JPNPCG	Stručni saradnik za faunu sisara
Konferencija: „Promoting sustainable development through UNESCO's programmes and sites”	UNESCO Office in Venice	Savjetnik direktora za unapređenje i razvoj Stručni saradnik za turizam
Konsultacije sa focal pointom za UNESCO u cilju popunjavanja Periodic report -Third cycle.	Ministarstvo kulture Crne Gore	Stručni saradnik za faunu sisara Stručni saradnik za šumarstvo Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Nedelja bez plastike.	Švedska Alumni mreža u Crnoj Gori	Stručni saradnik za faunu sisara
Popunjavanje Third cycle Periodic report za UNESCO za NP Durmitor	Ministarstvo kulture Crne Gore	Stručni saradnik za faunu sisara
Sastanak upravljača zaštićenih područja	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	Stručni saradnik za faunu sisara
ZOOM sastanak u vezi izrade Strategije održivog razvoja kulturnog nasljeđa za period 2023-2028.godine, i Nacionalne strategije za očuvanje i održivu upotrebu kulturnog nasljeđa	UNESCO kancelarija	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Znanjem do parkova bez otpada	Parkovi Dinarida	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnim zajednicama
Obuka za formiranje klastera	Zajednička služba JPNPCG	Stručni saradnik za saradnju sa lokalnim zajednicama
Interreg IPA CBC LASPEH PLUS project - “Strengthen cooperation between Parks and protected areas in the South Adriatic”- Ostuni, Italija	Italija-Albanija-Crna Gora JPNPCG	Direktor JPNPCG Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Stručni saradnik za šumarstvo Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Interreg IPA CBC LASPEH PLUS project - 1st Workshop on “Low Adriatic species and their habitats” Petrovac, Crna Gora	Italija-Albanija-Crna Gora, JPNPCG	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Stručni saradnik za šumarstvo Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Interreg IPA CBC LASPEH PLUS project -2nd Workshop on “Low Adriatic species and their habitats” Podgorica, Crna Gora	Italija-Albanija-Crna Gora, JPNPCG	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Stručni saradnik za šumarstvo Stručna saradnica za floru i

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU**

		vegetaciju Stručni saradnik za zaštitu životne sredine Stručni saradnik za ribarstvo
Prekogranična radionica u okviru projekta „Sliv Skadarskog jezera - prekogranični rezervat biosfere“	NVO EDEN NVO ENVPRO	Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
EU4GREEN BIODIVERSITY WEBINAR: THE BIG PICTURE OF EU NATURE CONSERVATION	Environment Agency Austria	Stručna saradnica za fauna beskičmenjaka Stručni saradnik za zaštitu životne sredine Rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine Savjetnik direktora za unapređenje i razvoj Šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam
Međunarodna konferencija o zaštiti Skadarskog jezera	NVO CZIP	Direktor JPNPCG Pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam Šef Službe za kontrolu i monitoring Stručna saradnica za zaštitu faune Šef Službe zaštite

6. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

Pravno lice u toku 2023. godine, nije otkupljivalo sopstvene akcije/udjele.

7. POSLOVNE JEDINICE

U Centralnom registru privrednih subjekata kao poslovne jedinice preduzeća su upisane unutrašnje organizacione jedinice preduzeća: NP „Skadarsko jezero“, NP „Prokletije“, NP „Durmitor“, NP „Biogradska gora“ i NP „Lovćen“.

U organizacionim jedinicama Preduzeća obavljaju se poslovi iz djelatnosti preduzeća u skladu sa specifičnostima pojedinačnih Nacionalnih parkova, a istima rukovodi direktor Nacionalnog parka.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JPNPCG je propisano da se djelatnost u unutrašnjim organizacionim jednicama obavlja u okviru:

- Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
- Službe za fizičku zaštitu,
- Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, i
- Odjeljenja za naplatu.

8. PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA

Preduzeće ne posjeduje finansijske instrumente koji su od značaja za procjenu finansijskog položaja.

Hartije od vrijednosti (osnovne)

- dužničke i
- vlasničke

Hartije od vrijednosti (izvedene)

- Forvardi,
- Fjučersi,
- Svopovi,
- Opcije,
- Depoziti,
- Konvertibilne valute,
- Garancije,
- Kreditne linije,
- Hipoteke.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

Sistem upravljanja rizicima je proces kojim organizacije metodološki vode računa o rizicima povezanim s njihovim aktivnostim a radi postizanja kontinuirane dobiti, kako unutar svake aktivnosti, tako i cjelokupnom portfoliju aktivnosti. Cilj sistema upravljanja rizicima u preduzećima je stvaranje vrijednosti smanjenje posledica rizika. Rizik likvidnosti predstavlja rizik da li će Društvo uspjeti da ispuni svoje finansijske obaveze.

Rizik kamatnih stopa se reguliše ugovorenom fiksnom kamatnom stopom koja se ne može mijenjati tokom ugovorenog perioda. Društvo namjerava da u okviru upravljanja kapitalnim rizikom obezbijedi nastavak poslovanja na neodređeno vrijeme, u tom smislu kontroliše, da li je sopstveni kapital iznad minimalnih zahtjeva.

JP Nacionalni parkovi na godišnjem nivou planiraju prihode i rashode za svaku aktivnost odnosno budžetsku liniju i prati se potrošnja odnosno priliv sredstava. U jednom manjem dijelu Društvo se finansira iz državnog budžeta, dok se najveći dio oko 80% finansira iz

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

sopstvenih prihoda. Prihodi se generišu iz naplate naknada koje su definisane Odlukom o naknadama. Za svaku naknadu postoje jasno definisane procedure kako se naplaćuje, i na kojim mjestima. U toku godine vrši se i kontrola na svim mjestima na kojima se vrši naplata prihoda. Praćenje naplate naknada i njihovo držanje u okviru planiranog smanjuje posljedice rizika.

Kamatne stope ne utiču direktno na poslovanje preduzeća, trenutno postoji obaveza prema IRF-u u fiksnim ratama kao i rate za reprogram duga prema Poreskoj upravi.

U posmatranom period Društvo redovno izmiruje svoje obaveze iz sopstvenih i budžetskih sredstava.

10. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA

Pravno lice u najvećoj mjeri je izloženo sledećim rizicima:

a) Rizici cijena

Rizici cijena mogu uticati na Preduzeće. Kupovna moć stanovništva može uticati na prihode u manjoj mjeri. Najveći dio sopstvenih prihoda Preduzeća ostvaruje se iz prihoda od ulaznica. Postoje godišnje ulaznice, koje se mogu kupiti i koristiti za sve nacionalne parkove tokom godine. Povećanje cijene ulaznice pozitivno bi uticalo na poslovanje Preduzeća i smanjilo rizike. Posebno, povećanje cijene kada je najveća posjeta turista u ljetnjim mjesecima.

b) Kreditni rizici

Preduzeće trenutno isplaćuje jednake mjesečne rate za kredit iz prethodnog perioda prema IRF-u i nema većih kreditnih rizika. Takođe isplaćuje se redovno i reprogram duga prema Poreskoj upravi.

c) Rizici likvidnosti

Rizik likvidnosti postoji u zimskim mjesecima kada nema naplate naknada, posebno naplate od ulaznica u nacionalnim parkovima. Tada se troši akumulacija sopstvenih sredstava i subvencije iz budžeta. Početkom turističke ljetnje sezone kada kreće veći priliv sopstvenih sredstava rizik likvidnosti se smanjuje.

d) Rizici novčanog toka

Novčani tokovi prikazuju priliv i odliv novca, odnosno novčanih ekvivalenata. Upravljanje novčanim tokovima važno je kako bi društvo moglo redovito plaćati svoje obveze prema zaposlenima, dobavljačima i kreditorima. Društvo koje ima dovoljno novca za pravovremeno podmirivanje svojih obveza smatra se likvidnim. Novčani tokovi društva prikazani su u izvještaju o novčanim tokovima.

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE

IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA

Pravno lice kao cjelina i njegovi sastavni organizacioni djelovi su obavezni da kreiraju svoje procjene rizika na osnovu istih kriterijuma. Svi odgovorni u pravnom licu i izvan njega su obavezni da izvještavaju o značajnim promjenama postojećih identifikovanih rizika, novim prijetnjama i mogućnostima u skladu sa dinamikom kako nastaju.

Registri rizika koje vodimo, redovno se osavremenjavaju koristeći finansijske, operativne i uticaje na poslovnu reputaciju društva kao i vjerovatne rezultate i rangove identifikovanih rizika. Procjena se takođe bavi mjerama upravljanja rizikom identifikovanim sa datumima kompletiranja takvih mjera. Takođe, procjenjuje se efektivnost takvih mjera.

Da bi pravno lice efikasno upravljalo navedenim rizicima, potrebno je da primijeni novi koncept formiranja Enterprise Risk Management (ERM) ili službu upravljanja rizicima koja zahtijeva integrisano upravljanje finansijskim, operativnim, strateškim i drugim rizicima u skladu sa poslovnim politikom i ostvarenjem kratkoročnih i dugoročnih ciljeva poslovanja.

Standard revizije MRevS 701 – Saopštavanje ključnih revizorskih pitanja – uključuje, i poseban akcenat stavlja na analizu rizika u kontekstu otkrivanja nedostataka u pravnom licu koji se odnose na povećan rizik materijalno pogrešnog iskaza ili značajan rizik identifikovan u skladu sa MRevS 315 (značajne promjene koje su se desile u odnosu na prethodni finansijski period; određene vrste transakcija u kojima je revizor naišao na poteškoće prilikom sprovođenja revizorskih postupaka, promjene u okruženju entiteta, finansijskim uslovima ili aktivnostima koje imaju značajan uticaj).

U finalnoj fazi se konsolidovana procjena rizika za pravno lice prezentira izvršnom direktoru, Odboru za reviziju i Odboru direktora. Sintetički sumarni pregledi procjena rizika za niže organizacione djelove društva su predmet informisanja viših nivoa menadžmenta.

U nastavku dajemo Izvod iz **Registra rizika** za naše pravno lice koji mogu uticati na finansijsko upravljanje i neizvjesnost poslovanja;

Šifra rizika	Naziv Rizika	Pregled postojećih kontrola	Index rizika
NP 11	Odstupanje u sprovođenju Finansijskog plana, Plana javnih nabavki i Plana objekata privremenog karaktera	Postojeći zakoni i podzakonska akta, Statut	12
NP 12	Trošenje sredstava mimo finansijskog plana JP NP CG	Postojeći zakoni i podzakonska akta, Statut	9
NP 14	Neadekvatno praćenje razvojnih projekata i neblagovremena realizacija odobrenih projekata	Postojeći zakoni i podzakonska akta, Statut	15
NP 18	Ne ispituje primjenu računovodstvenih standarda u pripremi finansijskih obračuna, finansijskih planova, analiza i izvještaja	Postojeći zakoni i podzakonska akta, Statut	10

JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU

NP 27	Neažurno praćenje sprovođenja Plana javnih nabavki i Finansijskog plana	Postojeći zakoni i podzakonska akta, Statut	10
NP 42	Nedovoljno učešće na planu mjera finansijske politike Preduzeća	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	6
NP 125	Propusti prilikom sprovođenja postupka javnih nabavki	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	16
NP 146	Nedovoljna kontrola u Upravi i po parkovima	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	15
NP 177	Neusaglašenost finansijskog plana sa realnim prioritetima JP NP	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	20
NP 179	Greške u obračunu	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	12
NP 181	Ne primjenjuju se računovodstveni standardi u pripremi i izradi finansijskih izvještaja	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	12
NP 193	Nepoštovanje rokova za izmirenje obaveza i naplatu potraživanja	Postojeći zakoni i podzakonska akta, interna akta	20

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE CRNE GORE
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA ZA 2023. GODINU**